

Rostra Economica

nummer 272 | jaargang 54 | december 2008

Een periodiek van Studievereniging Sefa

Kredietcrisis

en de gevolgen voor wereldmacht Europa

Economen over de vloer

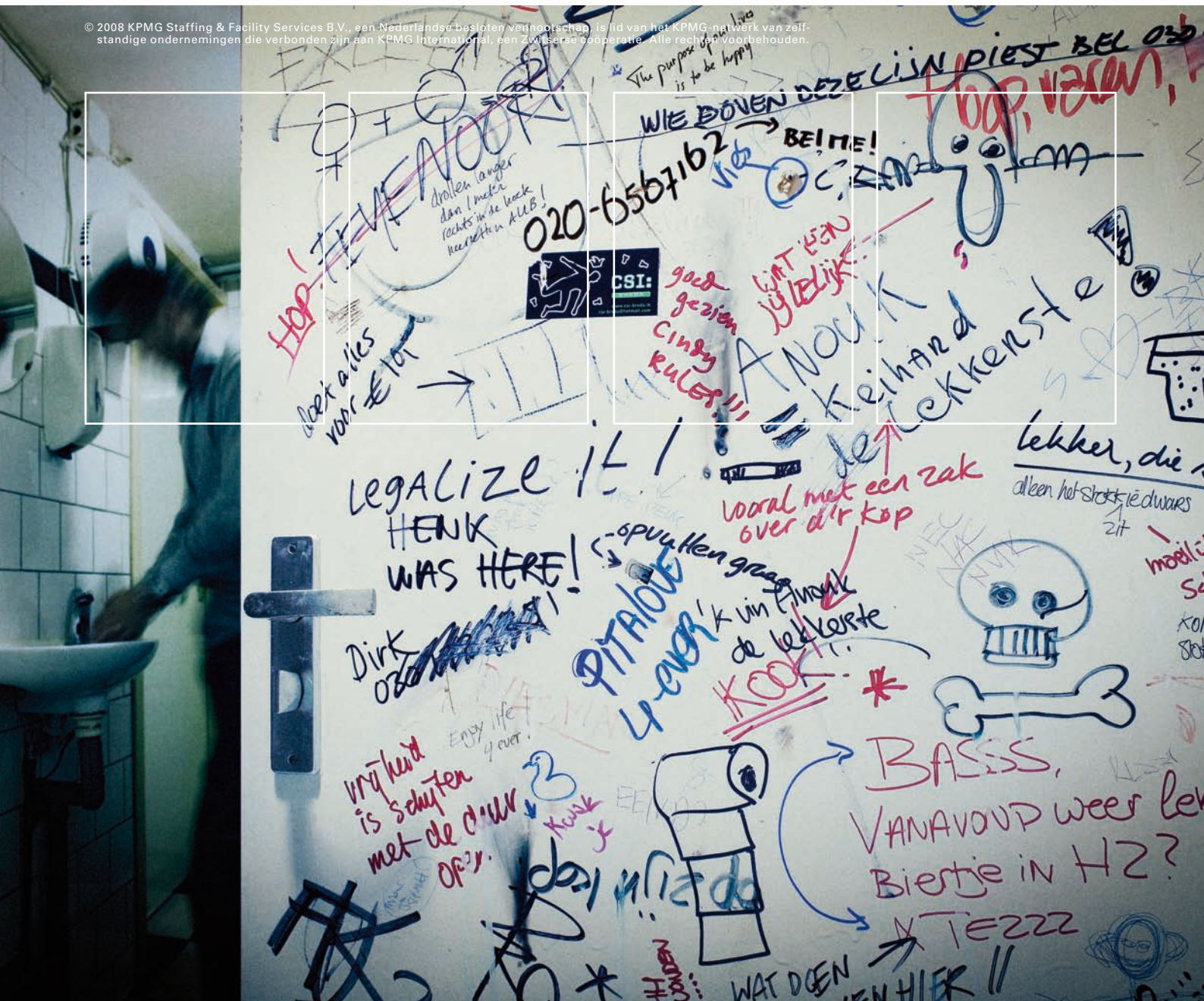
Prognoses van o.a. Dolf van den Brink, Mathijs Bouman, Jort Kelder en Sweder van Wijnbergen

De PR van supermachten

Wat China nog kan leren van de Verenigde Staten op het gebied van marketing

Wie schrijft blijft?

© 2008 KPMG Staffing & Facility Services B.V., een Nederlandse besloten vennootschap, is lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International, een Zwitserse coöperatie. Alle rechten voorbehouden.

Schrijf je scriptie of afstudeeropdracht bij KPMG.

Eerlijk is eerlijk, niet iedere tekst is even goed. Maar vaak zit er iets slims of moois tussen. En heel soms iets onvergetelijks. Zo is dat op de wc-deur van een kroeg en zo is dat bij KPMG, waar studenten als jij een scriptie of afstudeeropdracht kunnen schrijven. Zo'n scriptie of afstudeeropdracht is een ideale manier om kennis te maken met KPMG. Misschien zelfs het begin van een prachtige carrière: geef je al schrijvend blijk van passie voor het vak, dan moet je maar eens serieus overwegen om te blijven. Meer weten? Kijk op www.kpmg.nl/stages.

Colofon

Hoofdredacteur

Hanne van Voorden

Eindredactie

Michiel Majoor
Orfirah Helstone

Redactie

Frank van Brussel
Toon Geenen
Sanne Hetteema
Jip Italianer
Paul van Kempen
Nadine Ketel
Steven Lenselink
Matthijs van Neerbos
Richard Nooij
Maaike Oenes
Lennart Verhoef
Margarita Volodina

Met medewerking van:

Dick Benschop
Wim Boonstra
Mathijs Bouman
Dolf van den Brink
Casper van Ewijk
Marije Groot Bruinderink
Jort Kelder
John E. Kwoka, Jr.
Bart van Liebergen
Roderick Veelo
Sweder van Wijnbergen

Columnisten

Prof. Dr. J. Hartog
Prof. Dr. A. Jolink

Cartoons

Arend van Dam

Vormgeving

Yvin Hei

Adreswijzigingen

Studentenadministratie
Binnengasthuisstraat 9
1012 ZA Amsterdam

Jaarabonnement

5 nummers voor 15 euro

Voor reacties, brieven en open sollicitaties is de redactie te bereiken op:

Kamer E0.02
Roetersstraat 11
1018 WB Amsterdam
Telefoon: 020 5254024
Email: rostra@sefa.nl

Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming van de redactie of de externe auteur overgenomen worden. De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van ingezonden stukken en behoudt zich het recht voor deze in te korten.

Oplage

3700

Advertenties

All Options
Amsterdam Business School
Bain & Company
BDO
KPMG
Ernst & Young
NIVRA -Nyenrode
PricewaterhouseCoopers
Shell
War Child

Tarieven op aanvraag verkrijgbaar:

Ter attentie van Acquisiteur
Sefa: Lars Dekker
Telefoon: 020 5254024
Email: externezaken@sefa.nl

Zet- en drukwerk

Thieme Media Group, Almere

Inleiding

'We zitten in zwaar weer, maar het schip is goed opgetuigd', zei Balkenende tijdens de Algemene Beschouwingen op 18 september jl. Op moment van schrijven, zaterdag 1 november 2008, zijn in het NRC Handelsblad dezelfde woorden van onze minister-president te lezen: 'We zitten in zwaar weer'. Als het schip Nederland in september al in zwaar weer terecht was gekomen, kunnen we op zijn minst stellen dat zij op het moment in een heuse orkaan is beland. Het is maar te hopen dat we nog steeds goed zijn opgetuigd en dat in de maand oktober niet een aantal zeilen zijn gescheurd of, erger, een van de masten is afgebroken.

De storm, afkomstig van de andere kant van de Atlantische Oceaan, heeft behalve het schip Nederland ook de hele Europese vloot in woelig water doen belanden. In heel Europa hebben overheden moeten ingrijpen om te voorkomen dat de financiële sector zou instorten. Het lijkt er op dat Europa, mede door de kapitaalinjecties en garantstellingen voor interbancaire leningen, erin is geslaagd de financiële stabiliteit vooralsnog te waarborgen. Het was interessant te zien hoe langzaam samenwerking tussen Europese landen tot stand kwam en hoe dit uiteindelijk leidde tot een gecoördineerd plan. Toch komt er uit verschillende hoeken kritiek: de Europese Unie (EU) zou vanaf begin af aan al meer als een eenheid de crisis moeten hebben bestreden. Vooral in begin oktober handelde ieder land individueel; de bijna-ruzie tussen België en Nederland is hiervan een goed voorbeeld.

Wat betekent de kredietcrisis en de reactie van de Europese deelstaten hierop voor de toekomst van Europa? De vraag is of deze crisis uiteindelijk inderdaad leidt tot meer samenwerking en coördinatie, of dat er binnen de EU toch teveel verschillende meningen bestaan. Ook belangrijk is de rol die Europa inneemt ten opzichte van andere wereldmachten zoals de Verenigde Staten (VS) en China. Dit is precies het thema van het **Rostra Congres 2008**, dat de titel 'Strijd der grootmachten: Europa, leider of eeuwige tweede?' draagt. Traditiegetrouw is ook de Rostra aan dit thema gewijd. Artikelen over dit onderwerp worden afgewisseld, of verweven, met de kredietcrisis. Zo vroegen wij een aantal economen die hun opwachting maakten tijdens de Room for Discussion wie de nieuwe supermacht van de wereld zal worden. De antwoorden op deze en andere vragen kunt u verspreid door de Rostra terugvinden.

In het interview dat Rostra Economica hield met Dick Benschop kunt u vanuit een interessant perspectief lezen over de kredietcrisis én de machtsverhoudingen in de wereld. Als oud-staatssecretaris Europese Zaken en onderdirecteur van Shell in Maleisië, combineert hij kennis met betrekking tot beide werelden. Benschop vertelt ons dat het vooralsnog lijkt alsof de bankensector in deze landen nauwelijks problemen kent, zij hadden immers hun les wel geleerd eind jaren '90. De afnemende wereldvraag zal volgens Benschop echter wel degelijk een effect hebben op de Aziatische economische groei.

Tot slot vindt u in deze editie een heuse *battle* tussen twee redacteuren. Beiden hebben een betoog geschreven, waarbij de een u probeert te overtuigen dat Europa wel degelijk een supermacht is. De ander betoogt juist dat Europa dit in de nabije toekomst niet zal worden. Wie heeft volgens u de beste argumenten?

Ik wens u wederom veel leesplezier en hoop van harte dat wij ons snel weer in rustiger vaarwater kunnen begeven!

Hanne van Voorden

Hoofdredactrice Rostra Economica

Innovatie en waarom supermachten ten onder gaan **6**

Wat hebben het Romeinse rijk, het Maya rijk en de moderne Verenigde Staten met elkaar gemeen? Centraal in dit artikel staat het fenomeen dat grote beschavingen in de loop van de menselijke geschiedenis keer op keer ten onder zijn gegaan aan hun eigen slimheid, de zogeheten ‘innovation trap’.

‘Je voelt hier de groei’ **10**

Interview met Dick Benschop

Wie beter dan Dick Benschop kan ons vertellen over de rol van Europa op het wereldtoneel? De Oud staatssecretaris Europese Zaken en vice-directeur van Shell in Maleisië heeft een interessant perspectief op de toenemende macht van Azië en vertelt ons over de financiële crisis: is deze ook gearriveerd in Maleisië?

Economen over de vloer **12 16 24 32**

Rostra Economica heeft een aantal economen die langskwamen in de Room for Discussion gevraagd om een prognose te geven voor de stand van de economie op de verschijningsdatum van deze Rostra. Hoe goed hebben zij o.a. de AEX-index en de olieprijs voorspeld? En wie zien zij als de grote winnaar van de crisis: Europa, Azië of de Verenigde Staten?

De PR van supermachten **14**

Wat maakt een supermacht een supermacht? En wat moet je als land doen om er een te worden? In dit artikel is alles te lezen over het marketingbeleid van de Verenigde Staten en China. Wordt China echt machtiger?

Glorie van de koopmansgeest **18**

Balkenende riep op tot een V.O.C.-mentaliteit. Tegenwoordig weten de meeste mensen weinig van de V.O.C. af. De opkomst van dit bedrijf ging echter gepaard met een aantal zeer interessante economische ontwikkelingen, waaronder de eerste uitgifte van aandelen ter wereld.

Europa: Supermacht of een zinkend schip? 20

Een vraagstelling, twee redacteuren, twee betogen. De een betoogt dat Europa wel degelijk een supermacht is, de ander is juist van mening dat Europa dit niet is en het ook niet snel zal worden. Wie weet u met zijn argumenten te overtuigen?

Post-Keynesiaanse concepten in de kredietcrisis 34

Op welke theorieën baseren economen hun uitspraken over de kredietcrisis? In dit essay blijkt dat veel 'knappe koppen' uit de Room for Discussion niet alleen mainstream economische theorie toepassen maar vooral ook Post-Keynesiaanse concepten gebruiken om tot een verklaring te komen van deze enorme financiële crisis.

Garantie of Gok 44

De inschrijving voor vakken van de MSc Business Studies geeft al enkele jaren veel organisatorische problemen. Dit heeft een aantal oorzaken, zo is de populariteit van de opleiding enorm gestegen. Maar ook zijn internationale studenten vaak onduidelijk over hun komst. Welke andere oorzaken zijn er voor dit probleem? En wat wordt er nu aan gedaan?

En verder:

Docent op onderzoek	22
Sefafont	26
Niet verplicht, wél aanbevolen!	28
FEB-vraag	30
Geschiedenis van de economie Albert Jolink	38
X jaar geleden in de Rostra	39
Nieuw: Klaagmuur	40
FSR	41
Naar een betere FEB	42
Cartoons Arend van Dam	43
Student in buitenland Washington	46
Studieverenigingen	47
FEB Flits	48
Column Joop Hartog	50

Innovatie en waarom supermachten ten onder gaan

De kredietcrisis is de laatste manifestatie van een patroon waarin de geschiedenis zich herhaalt. Dit gebeurt tegen een steeds hogere prijs. Door de eeuwen heen zijn grote beschavingen keer op keer aan hun eigen innovatie ten onder gegaan, waarbij steeds grotere aantallen mensen getroffen werden. Dit keer dreigt het wankelen van het financiële systeem de hele wereld te treffen.

Tekst: Richard Nooij

Wat hebben het Romeinse rijk, het Maya rijk en de moderne Verenigde Staten met elkaar gemeen? Centraal in dit artikel staat het fenomeen dat grote beschavingen in de loop van de menselijke geschiedenis keer op keer ten onder zijn gegaan aan hun eigen slimheid, de zogeheten 'innovation trap'. Voor het ontstaan van cultuur leefden mensen miljoenen jaren op vrijwel onveranderlijke wijze. Het ontstaan van cultuur zorgde er echter voor dat de mens zich op voorheen ongekende wijze in korte tijd sterk kon ontwikkelen en gaf de ruimte voor de opkomst van grote beschavingen die uitgestrekte delen van de wereld overheersten. Maar deze grote beschavingen traptten telkens in de innovation trap: te veel vooruitgang in te korte tijd was meerdere malen fataal. Nu leven we in een wereld met nog één supermacht, de Verenigde Staten. Ook zij lijken ten prooi te vallen aan dezelfde val: de financiële innovaties in het bankwezen blijken onacceptabele risico's met zich mee te brengen. De VS lijken hun positie als leider van de wereld kwijt te raken en de vraag rijst welke rol Europa moet gaan vervullen in een stuurloze wereld die naar één enkele, geïntegreerde beschaving tendert.

Culturele evolutie

Vaak opgemerkt is de korte tijd die de homo sapiens inneemt in de wereldgeschiedenis: slechts de laatste paar miljoen jaar van de miljarden jaren dat er al leven is, verscheen de moderne mens op het toneel. Minder vaak opgemerkt is dat de mens het grootste deel van die tijd nauwelijks veranderd is, wat te verklaren valt door de traagheid waarmee het evolutionaire mechanisme werkt. De laatste paar duizend jaar is de snelheid waarmee de

mens zich ontwikkelt echter op hol geslagen. Doormiddel van taal en spraak konden bevindingen van de ene generatie op de andere worden overgedragen, waardoor gedrag zorgvuldig gepland kon worden en complexe werktuigen konden worden gebouwd. We ontrokken ons aan de grenzen die ons door de evolutie waren opgelegd en werden slechts begrensd door de eigen creativiteit. Zo kon beschaving ontstaan: een uniek experiment in de geschiedenis van de wereld. Voor het eerst was er een soort die de omgeving naar zijn hand kon zetten en de opgelegde grenzen keer op keer kon doorbreken.

Innovation trap

Inmiddels is innovatie een ideologie geworden. Kapitalisme en wetenschap werden de middelen om deze te bereiken. De markt dwingt ondernemers via competitie om telkens weer met iets nieuws te komen, de zogeheten 'creative destruction' van de bekende econoom Jozeph Schumpeter. Maar innovatie heeft de neiging om nieuwe problemen op te werpen, die weer alleen op te lossen lijken door nog meer innovatie. Stel je bijvoorbeeld een prehistorische groep mensen voor, die moet leven van de jacht op mammoeten. Op het moment dat ze uitvinden dat de snelste methode is om een hele groep van een klif af te jagen, leven ze nog enkele dagen in opperste welvaart. Maar het meeste vlees van de mammoeten is al verrot voordat het kan worden gegeten. De uitvinding van een koelkast zou ze verder geholpen hebben, maar daar waren ze nog lang niet aan toe. Of kijk naar de enorme ontwikkeling in het maken van knallen: van buskruit naar handgranaten. Maar de stap van handgraat naar atoomboom, waarmee we

onze eigen wereld totaal kunnen vernietigen, is misschien iets teveel van het goede gebleken. In de volgende alinea kijken we hoe dergelijke schaalvergroten innovaties twee supermachten uit de geschiedenis hebben doen bezwijken onder het toenemende gewicht van hun eigen complexiteit: het rijk van de Maya's en dat van de Romeinen.

Piramidespelen

De Maya's leefden in een beschaving bestaande uit rivaliserende stadstaten, waarbinnen op het hoogtepunt vijf tot zeven miljoen mensen leefden. In het Romeinse rijk leefden op het toppunt ongeveer vijftig miljoen mensen. Vooral de innovaties op het gebied van landbouw en de efficiënte wijze waarop gewassen konden worden verbouwd waren erg belangrijk, want om een dergelijk groot aantal mensen in een systeem te kunnen onderhouden zijn een groot aantal natuurlijke hulpmiddelen nodig. De Romeinen waren daarnaast beroemd om hun innovaties op het gebied van maatschappelijke structuur, met hun

Geld is vertrouwen

De waarde van geld is uiteindelijk gebaseerd op vertrouwen. Zelfs de meest tastbare vorm van modern geld, de muntjes en de bankbiljetten, ontleent zijn waarde aan het vertrouwen dat ieder ander in de waarde gelooft. Ook voor het functioneren van geldcreatie en het moderne bankwezen is dit vertrouwen essentieel. Men moet erop kunnen vertrouwen dat een virtueel tegoed op een bankrekening waarde heeft. Door bepaalde banken is dit vertrouwen echter tot het uiterste op de proef gesteld. Er werden hypotheekverstrekkingen aan mensen waarvan de kans hoog was dat zij niet konden terugbetalen. Met het faillissement van enkele grote banken en slecht economisch weer kreeg het vertrouwen in het systeem een flinke klap, met zich steeds maar opstapelende gevolgen.

efficiënte leger en bestuurlijk apparaat, dat voor een soort verbondenheid met de onderdanen zorgde waarin zij zich deel van een beschaving voelden. De ontwikkeling van deze twee grote beschavingen vertoont een gelijkenis met commerciële piramidespelen: winst is alleen mogelijk zolang er groei is. Het centrum voorziet zich van rijkdom ten koste van een omgeving die tot het centrum wordt toegeëigend via uitoefening van politieke macht, handel en kolonisering van de natuur en de grondstoffen. Maar op het moment dat werkelijk het uiterste van de omgeving gevergd is, wordt dit grote rijk opeens erg kwetsbaar. In het geval van een tegenslag, bijvoorbeeld mislukte oogsten, is er geen ruimte meer om de klap op te vangen.

Roofbouw op de toekomst

Het Maya rijk en het Romeinse rijk ontwikkelden zich ongeveer gelijktijdig, maar onafhankelijk van elkaar. Dit wijst op een gemeenschappelijk kenmerk van grote beschavingen. Als de omgeving dat toestaat, lijken ze zich altijd te ontwikkelen in de richting van groei, meer complexiteit en een grotere belasting van de omgeving. Is het onontkomelijk dat hierbij uiteindelijk een grens wordt overschreden die later fataal blijkt te zijn? De ruïnes van de Romeinen en de Maya's lijken aan te geven van wel. Het in stand houden van de eigen complexiteit en de belasting van de omgeving vergen enorme middelen: om de boel toch overeind te houden wordt het uiterste gevergd van het land, waarmee in feite roofbouw op de toekomst wordt gepleegd. Typisch is dat de heersende klasse, zodra deze ziet dat de situatie ontspooit en de huidige leefwijze niet meer te onderhouden zal zijn, vaak alleen maar meer begint te bouwen en te produceren. In tijden van tegenspoed gaat het hun nog lang voor de wind terwijl de gewone man al lang in de problemen is gekomen. Maar uiteindelijk is echt het uiterste van de omgeving gevergd en gaat de beschaving in een grootse zwanenzang ten onder.

De dinosaur, het kaartenhuis en de op hol geslagen trein

Samenvattend kan men van drie problemen spreken die leiden tot de val van grote beschavingen. Deze werden door Joseph Tainter in zijn boek over de ondergang van beschavingen benoemd als de op hol geslagen trein, de dinosaur en het kaar-

tenhuis. Ten eerste is daar het karakter van menselijke innovatie: ontwikkelingen in technologie volgen elkaar in rap tempo op en worden ingezet voordat de gevolgen op lange termijn te overzien zijn. Ten tweede is er vaak een onvermogen van de heersende klasse om er iets aan te doen, zoals de dinosaur die passief zijn eigen ondergang moest aanzien. Vaak is er ook onwil om iets aan de situatie te doen. De heersende klasse heeft belang bij behoud van de status quo en blijft in tijden van tegenspoed nog lang profiteren, ten koste van het milieu en de bevolking. Ten derde is er het kaartenhuis karakter van de ondergang van grote beschavingen: als deze eenmaal wordt ingezet, is zij onomkeerbaar.

De Verenigde Staten

De VS is een moderne exponent van de eerder genoemde beschavingen. Deze kolos neemt duidelijk een 'status aparte' in binnen het huidige wereldtoneel, ondanks de tendens naar een globale, geïntegreerde wereldbeschaving. De wereldeconomie marcheert op de maat van Wall Street en Amerikaans nieuws is wereldnieuws. Maar de VS als supermacht kon slechts ontstaan door de relatieve leegte van de nieuwe wereld, het Noord-Amerikaanse continent: een vrijwel onontgonnen gebied lag voor het oprapen en kon in de tijden van de Industriële Revolutie enorm te gelde ge-

maakt worden. Het continent was werkelijk een soort eldorado, en de groei van de VS was de eerstkomende eeuwen verzekerd. Maar deze bron van groei bleek niet voldoende. Tegen het einde van de 20ste eeuw liep de staatsschuld van de VS al tegen de zesduizend miljard dollar. Dit was ook niet genoeg en de laatste jaren werden met riskante financiële constructies (zie de boxjes 'Financiële innovatie: geldcreatie' en 'Geld is Vertrouwen') economische winsten behaald. Kortom, innovaties werden krampachtig toegepast en de rest van de wereld bleef middelen ophoesten om de op hol geslagen trein van supermacht Amerika aan de gang te houden.

De ondergang van de laatste supermacht

Een supermacht moet een duidelijk leidende rol vervullen en de wereldgeschiedenis ingrijpend kunnen beïnvloeden. Met de kredietcrisis (waaraan de in twee aparte boxjes vermelde financiële innovaties debet zijn) boeten de VS flink in op het gebied van economisch leiderschap. De Verenigde Staten zullen niet meer als gidsland dienen voor hoe de rest van de wereld zijn financiële systeem moet organiseren. Waar het kapitalisme zoals dat in de VS werd bedreven door regeringen wereldwijd als ideaalbeeld werd voorgehouden, zal nu eerder gekeken worden naar hoe de Europese ➔

Spectrum van vormen van kapitalisme

VS
Vrije markt ideologie:
(vooralsnog) gedereguleerd

EU en ECB
Relatief nieuwe controlesystemen met het oog op fouten uit het verleden. Overheidsbemoeienis (tot aan privatisering) intensiveert n.a.v. kredietcrisis

China
Centraal geleid kapitalisme

Unie of zelfs China het economisch bestel heeft georganiseerd.

In een betekenisvolle zin kan daarom van de VS gezegd worden dat ze supermacht af zijn, of althans een beduidend andere rol op het wereldtoneel zullen spelen. De geschiedenis herhaalt zich: door rooibouw op de omgeving en de toekomst en innovaties waarvan de gevolgen niet te overzien zijn gaat de laatste supermacht ten onder. En dit keer treft deze ondergang meer mensen dan ooit door de hoge mate waarin de wereldeconomie geïntegreerd is: de kosten van het herhalen van de geschiedenis lijken elke keer omhoog te gaan. Van de prehistorische groep mensen die iets te effectief in de jacht is, via de Maya's en de Romeinen die, met behulp van innovaties, te groot en te complex werden en in hun ondergang miljoenen mensen beïnvloedden, naar de moderne Verenigde Staten.

Eindpunt van de geschiedenis

De kredietcrisis wordt veel aangegrepen om tegen het kapitalistische systeem aan te kunnen schoppen. Tegenwoordig wordt Francis Fukuyama vaak aangehaald (zie bijvoorbeeld Velthuis in de Volkskrant van 27 september jl.). Deze oud-ambtenaar van het ministerie van Buitenlandse Zaken in de VS verklaarde in 1992 dat kapitalisme en democratie het eindpunt en tevens het doel van de geschiedenis waren. Op dit systeem zou uiteindelijk iedereen uit moeten komen. Deze opvatting is in het licht van de recente gebeurtenissen makkelijk te ridiculiseren. De analyse in dit artikel laat zich echter niet zozeer over het kapitalisme uit. In plaats daarvan gaat het over de valkuilen waarmee grote beschavingen keer op keer geconfronteerd zijn in hun pogingen een complex systeem draaiende te houden. Van deze valkuilen valt weldegelijk te leren, zonder daarbij het kapitalisme te verbranden. Het wegvallen van de VS als gidsland biedt echter wel ruimte en leidt tot de vraag welke rol Europa in de nasleep van de kredietcrisis moet gaan vervullen. Herman Wijffels, die tot oktober dit jaar Nederlands bewindvoerder bij de Wereldbank in Washington was, ziet de kredietcrisis als één van de vele symptomen (naast de voedselcrisis, de klimaat-

crisis etc.) van het falen van het huidige systeem en ziet een rol voor Europa weggelegd om dit te verbeteren. Hij denkt dat een multipolaire wereld zal ontstaan, ondanks de poging van de VS om een unipolaire wereldorde te creëren.

Conclusie

De belangrijkste rol die dit artikel kan vervullen, is wijzen op de vernietigende invloed die de grote beschavingen, ondanks alle welvaart die ze brachten, op hun omgeving hebben uitgeoefend. Als we werkelijk kunnen stellen dat supermacht Amerika zijn leidende rol verliest, kan dit de weg naar een fundamenteel ander wereldsysteem inluiden, maar ditmaal zonder economische leider die de rest van de wereld leeg trekt. De huidige wereldeconomie moet gezien worden als één enkele beschaving die zich voedt met het natuurlijke kapitaal van de gehele planeet. Politieke beslissingen moeten in die context genomen worden: het kan niet zo zijn dat de economie van het ene land draait door rooibouw te plegen op de rest van de wereld, want de wereldeconomie als geheel betaalt hier uiteindelijk de prijs voor. Beschaving op beschaving maakte wel deze fout en pleegde, op hol geslagen door de voortrazende innovaties, rooibouw op zijn omgeving en de toekomst. In de luwte van de val van de VS moeten China en Europa daarom niet voor de zoveelste keer dezelfde fouten maken en in een streven naar economische winsten en innovatie de duurzaamheid van de wereldbeschaving uit het oog verliezen.

Richard Nooij is derdejaars student Algemene Economie.

Bronnen

- Bossema, W. (2008). Bankcrisis toont het gelijk van Galbraith: de vloek van het zelfbedrog. De Volkskrant, 27 september 2008
- Kalshoven, F. (2008). In roerige tijden is het zaak het hoofd koel te houden. De Volkskrant, 27 september 2008
- Mishkin, F.S. (2007). The Economics of Money, Banking and Financial Markets. Pearson Education Inc., 2007
- Parlement.com (2008), Biografie van H.H.F. Wijffels. Parlement.com, 2008
<http://www.parlement.com/9291000/biof/09301>
- Remarque, P. (2008). Interview met Herman Wijffels: 'Financiële crisis verbaast me niets'. NRC Handelsblad, 27 september 2008
- Schumpeter, J.A. (1994). Capitalism, Socialism and Democracy, Routledge, 1994
- Tainter, J.A. (1990). The Collapse of Complex Societies. Cambridge University Press, 1990
- Treasury direct (1999), The debt to the penny. Bureau of the Public Debt, 1999
<http://www.treasurydirect.gov/NP/NPGateway>
- Velthuis, O. (2008). VS verliezen hun rol als gidsland. De Volkskrant, 27 september 2008
- Wright, R. (2006). Kleine geschiedenis van de vooruitgang. Uitgeverij Cossee BV, 2006

Financiële innovatie: geldcreatie

Alleen centrale banken kunnen echt geld bijdrukken, maar alle commerciële banken waarbij het publiek betaalrekeningen aanhouden, kunnen virtueel geld scheppen. Van het bedrag dat een klant op de bank stort, lenen zij ongeveer 90% weer uit in de vorm van een spaartegoed op een rekening van een andere klant. Dit geld wordt door de klant gebruikt om transacties mee te verrichten en komt, in virtuele vorm, weer bij een andere bank terecht. Deze herhaalt het trucje en schrijft weer een dergelijke 90% op een rekening bij als lening aan iemand anders. Inmiddels is er virtueel geld in omloop dat voor slechts een klein percentage gedekt wordt door echt geld. Er heeft geldcreatie plaatsgevonden, één van de belangrijkste motoren van onze hedendaagse economie.

Rostra Congres

Strijd der Grootmachten

Europa, leider of eeuwige tweede?

schrijf je nu in op:
www.sefa.nl/congres

**3 december,
Felix Meritis**

Centraal Bureau voor de Statistiek

NMa

Nederlandse Mededingingsautoriteit

UNIVERSITY OF AMSTERDAM

Faculty of Economics and Business

RSM! Niehe Lancée

A close-up portrait of Dick Benschop, a middle-aged man with light brown hair, wearing a dark suit jacket, a light blue and white striped shirt, and a dark tie with yellow and blue diagonal stripes. He is looking slightly to the left of the camera with a neutral expression.

‘Je voelt hier de groei’

Interview met Dick Benschop

Tekst: Nadine Ketel

Dick Benschop heeft al een zeer diverse carrière achter de rug. Hij studeerde geschiedenis aan de VU en was onder andere Commissaris voor de Media. Ondertussen maakte hij carrière in de gelederen van de PvdA. In Paars II werd hij dan ook staatssecretaris van Europese Zaken (1998-2002). Bij de verkiezingen van 2002 was hij voorzitter van de campagne van Ad Melkert en veel mensen zagen in hem een potentiële fractievoorzitter onder Melkert als premier. Dit mocht echter niet zo zijn, en na de voor de PvdA desastreuze verlopen verkiezingen trok Dick Benschop zich terug uit de politiek. Hij ging naar Shell, waar hij nu vice-president is van de Gas&Power divisie in Maleisië.

Vanaf de elfde verdieping van zijn kantoor in Kuala Lumpur belt Benschop met Rostra Economica voor een gesprek over Europa, Azië en natuurlijk de kredietcrisis.

De kredietcrisis

Het duurde een tijdje voor de kredietcrisis echt doordrong in het nieuws in Maleisië. Benschop volgt het nieuws via buitenlandse kranten en Engelstalige binnenlandse kranten, maar vanwege interne politieke ontwikkelingen duurde het tot het faillissement van Lehman Brothers tot het echt doorbrak in het nieuws. In Maleisië zelf is er financieel gezien echter niet heel veel aan de hand. ‘De banken hebben hier, zoals ze dat noemen, minder exposure, deels doordat ze hoge reserves hebben en deels omdat ze weinig buitenlandse activiteiten hebben. Dit komt vooral door de lessen

die ze geleerd hebben in 1997, hier hebben ze natuurlijk al hun eigen crisis gehad. Er zijn dus nog geen lokale banken in de problemen.’

Dit betekent echter niet de crisis aan Maleisië voorbij zal gaan. De beurskoersen in Kuala Lumpur zijn al sterk gedaald en bedrijven zijn angstig voor de effecten die de crisis zal hebben op de kosten en beschikbaarheid van kredieten. ‘Maleisië is natuurlijk sterk afhankelijk van de export, er is een grote assemblage-industrie en olie- en gasindustrie. Er heerst dus vooral angst dat de groei van de wereldeconomie zal

afnemen. Mensen vertalen dit echter nog niet naar de persoonlijke sfeer, ik ken nog geen schrijvende verhalen van mensen die hun inkomsten kwijt zijn.’ Daarnaast zitten er voor Maleisië ook positieve kanten aan de crisis. ‘Er was hier grote vrees voor inflatie, die de laatste tijd flink aan het oplopen was. Die angst ebt nu wat weg. Daarnaast is het een meevaller voor de regering dat de olieprijs weer daalt, aangezien het in Aziatische landen vaak gebruikelijk is om benzine te subsidiëren. Dit werd de laatste tijd wel erg duur. Op een gegeven moment was de regering zelfs gedwongen om de prijs te laten stijgen, een zeer impopulaire maatregel. Nu konden ze dat weer teruggedraaien.’ Toch zal het negatieve effect van de dalende olieprijs op de Maleise staatsinkomen overheersen – Maleisië is een netto-exporteur van olie en gas. Over wat er in de andere landen in Azië gebeurt, wil Benschop niet veel zeggen. China is voor hem tenslotte ook nog 6 uur vliegen. Hij heeft het gevoel dat het overheersende sentiment is dat men bezorgd is over het effect op de reële economie. De landen zelf hebben namelijk een flink overschot op de betalingsbalans en veel reserves in buitenlandse valuta.

Kansen voor Azië?

Van Schadenfreude, vreugde om de financiële ineenstorting van de Verenigde Staten en Europa, heeft Benschop nog niet veel gemerkt. 'Dat had ik eigenlijk wel meer verwacht. Onder intelligentsia wordt er gepraat over de mogelijkheid dat de machtsverhoudingen in de wereld zullen verschuiven. In de media is dit echter nog niet terug te zien. Azië is dan wel de groeipool van de wereld, maar voor de groei is het wel afhankelijk van de vraag uit de Verenigde Staten. Objectief gezien wil men dus liever dat het beter gaat met de VS, dat is toch de hand die ons voedt.'

Nederland en Europa

Als oud-staatssecretaris volgt hij het nieuws in Nederland nog met regelmaat. Dat ook Nederlandse banken in de problemen heeft hem niet specifiek verrast, 'het was gewoon een probleem van opdrogende kredietverlening en een teruglopend vertrouwen'. Hij vindt dat de regering daadkrachtig heeft opgetreden, vooral de snelheid waarmee het gebeurde viel hem op. 'Het lijkt dat Bos goed het voortouw heeft genomen. In reconstructies lees ik over nachten doorwerken, stiekem met de blackberries aan de gang tijdens Kamerdebatten en keihard onderhandelen. Dit komt allemaal heel daadkrachtig over.' Dat de daadkracht van Bos goed is voor de positie van de PvdA in de peilingen is een mooie opsteker, maar 'Bos heeft nu wel wat anders aan zijn hoofd dan opiniepeilingen'.

'Niet dat ik er blij mee ben, maar helaas heb ik gelijk gekregen'

Naast het crisismanagement op nationaal niveau is de coördinatie op Europees niveau natuurlijk ook interessant. Volgens Benschop is het na een moeilijke start nu wel goed op gang gekomen. 'De start, met het onafhankelijk van elkaar garanderen van spaartegoeden, was niet zo goed. Nu zijn er ondertussen wel wat goede stappen gezet, zo hebben nu alle EU landen hun vertrouwen uitgesproken in de plannen van Gordon Brown. Ook de gecoördineerde renteverlaging getuigt van goed overleg. De moeilijke start van Europa is ook wel

te begrijpen; landen wachten nou eenmaal niet drie dagen op Europa als ze denken dat een actie in eigen land noodzakelijk is. Daarnaast is er zoveel improvisatie, van Paulson tot Bos, die hadden echt nooit bedacht dat ze in deze situatie terecht zouden komen.'

Het is intussen zes jaar geleden dat Benschop afscheid nam als staatssecretaris. Vindt hij dat Europa zich ontwikkeld heeft sinds hij weg is? 'De grootste verworvenheid is mijns inziens de uitbreiding van de EU met tien nieuwe landen. Dit is goed voor de ontwikkeling en stabiliteit van Europa, en daar sta ik nog steeds heel positief tegenover. En de euro: moet je eens voorstellen dat we nu de euro niet hadden. Dan hadden we ons in deze crisis ook nog eens zorgen moeten maken om wisselkoersfluctuaties. Je voelt je toch een stuk veiliger met de euro.' Het is echter niet allemaal positief, wat Benschop te zeggen heeft over Europa. Institutionele veranderingen zijn nog steeds niet van de grond gekomen en de Europese structuur van beleidsvorming staat te ver af van haar burgers. Dat de Europese grondwet niet doorging door het referendum in Nederland vindt hij jammer, ook al heeft het hem niet verrast. 'Eigenlijk had ik zodra de grondwet voorgesteld werd al een slecht voor gevoel. De Europese eenwording was altijd een proces van kleine stapjes, en dit was opeens wel een hele grote sprong. Ik was toen staatssecretaris en heb deze twijfel toen ook wel geuit. In Nederland kreeg ik vervolgens de

kritiek dat ik te weinig pro zou zijn. Uiteindelijk bleek het dus inderdaad te snel en te ver. Niet dat ik er blij mee ben, maar mijn gevoel van toen klopte wel.'

Azië versus Europa

'In Maleisië wordt nog steeds bewonderend over Europa gepraat. Ze kijken toch vooral naar de Europese economie en de op dat gebied succesvolle integratie. Zoiets zouden ze met hun eigen handelsblok, ASEAN, ook wel willen. De negatieve verhalen van Europa over de slechte besluit-

vorming komen niet echt aan. Als Maleisische jongeren in het buitenland gaan studeren is, naast het Verenigd Koninkrijk, Australië echter de belangrijkste bestemming, deze band met Australië wordt in Europa en de Verenigde Staten misschien wel onderschat.'

'Als ik zelf Maleisië met Europa vergelijk is het eerste wat opvalt het verschil in dynamiek. Zoals ik hier zit, op de elfde verdieping van mijn kantoor in Kuala Lumpur, voel ik de groei. Om me heen kijkend zie ik overal kranen, je ziet de wolkenkrabbers letterlijk gebouwd worden. Na drie jaar hier gewoond te hebben ziet de stad er al compleet anders uit dan toen ik aankwam. Zoiets heb je in Europa niet, daar gaan die processen veel langzamer. Een ander voorbeeld is dat bedrijven zich constant blijven ontwikkelen en hun blik naar het buitenland keren. Daarnaast is er veel aandacht voor onderwijs, om hogerop te kunnen komen. Alles wat in Europa ooit in tientallen jaren gebeurde, gebeurt hier in misschien wel een kwart van de tijd. En dat voel je. Zelf vind ik het om hier te wonen hele interessante ervaring, zeker ook voor mijn kinderen.'

'Natuurlijk heeft deze groei ook nadelen. Uit hetzelfde raam op de elfde verdieping kan ik niet altijd de heuvels aan de andere kant van de stad zien. Zo kan ik elke dag de luchtverontreiniging testen. Ook wordt er slordig omgesprongen met afval en natuurgebieden. Het besef dat dit niet goed is, is er al wel, alleen wordt er nog te weinig aan gedaan. Zelf hoop ik vooral dat het regenwoud intact blijft.'

De toekomst

In de nabije toekomst zullen we Benschop niet zien terugkeren in Nederland. 'Ik vind het fantastisch wat ik hier bij Shell doe. We werken met een roulatiesysteem van vier jaar, en aangezien ik hier nu bijna drie jaar zit zal ik volgend jaar een volgende positie gaan doen. Of ik ooit nog mijn comeback maak in de politiek? Tja, dat is een leuke vraag. Als ik nee zeg klinkt het zo negatief, maar ja zeggen leidt weer tot andere problemen! Voorlopig in ieder geval niet.' **RE**

Nadine Ketel is vijfdejaarsstudent Algemene Economie. Dit jaar begint zij aan haar master Algemene Economie. Naast economie volgt zij ook vakken bij politicologie en econometrie.

Economen over de vloer

Tekst: Hanne van Voorden

Het zal niemand zijn ontgaan: de E-hal stond in oktober twee weken lang in het teken van de kredietcrisis. Dagelijks werden hoogleraren en topeconomen van buiten de universiteit geïnterviewd over de stand van zaken, de dieperliggende oorzaken en natuurlijk over de toekomst. In deze zogenaamde 'huiskamer' zijn heel wat discussies gevoerd: komt er nu wel of niet een recessie? Wat gebeurt er met de huizenmarkt? Hadden we het kunnen voorkomen? Dagen met veel spektakel (zoals woensdag 15 oktober, met Jort Kelder) werden afgewisseld met meer inhoudelijke discussies, zoals vrijdag 10 oktober met professoren Lex Hoogduin en Joost Dries-

sen. Een blijvende factor in deze weken was echter wel de grote aandacht, zowel van studenten als van de pers.

Ook Rostra Economica stond deze weken niet stil. De Rostra was nauw betrokken bij de organisatie en de redactie deed dagelijks verslag van de interviews¹. Hiernaast hebben we een aantal economen apart geïnterviewd voor deze editie. Het resultaat van deze korte interviews kunt u verspreid door de Rostra Economica vinden. We hebben acht economen onder andere gevraagd een voorspelling te doen van de stand van zaken eind november, namelijk het moment waarop de Rostra bij u in

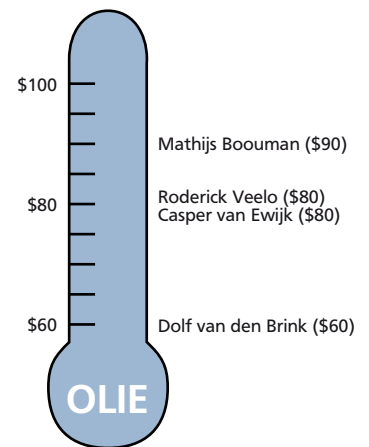
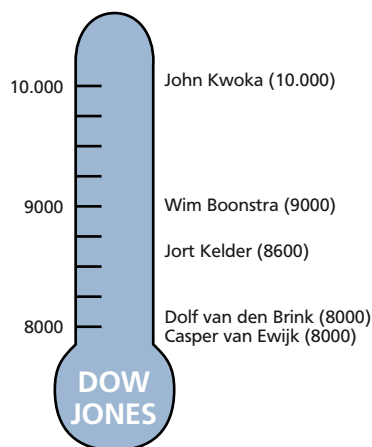
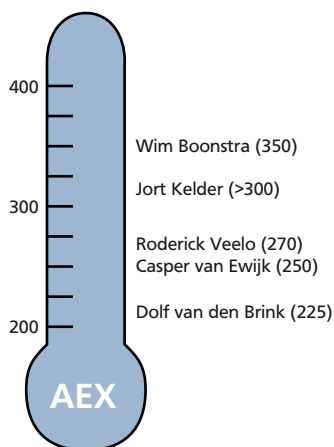
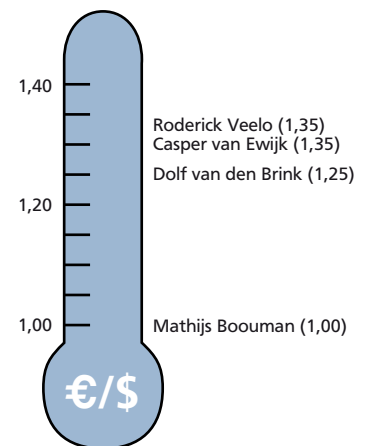
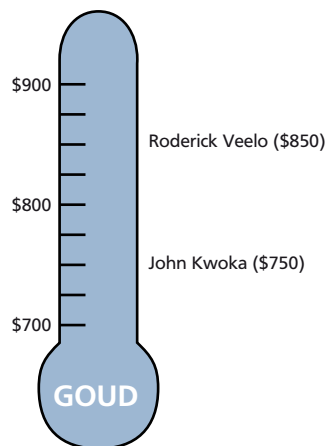
de bus valt. De grote verschillen in de antwoorden zijn op zichzelf al interessant, maar belangrijker is natuurlijk: wie heeft het beste voorspeld hoe we er op economisch gebied nu voor staan?

Deze vragen en meer kunt u terugvinden op de volgende pagina's: **John E. Kwoka Jr.** op de volgende pagina; **Jort Kelder** en **Wim Boonstra** op pagina 16; **Mathijs Bouman** en **Casper van Ewijk** op pagina 24 en **Sweder van Wijnbergen**, **Dolf van den Brink** en **Roderick Veelo** op pagina 32.

¹ Deze verslagen zijn terug te lezen op www.feb.uva.nl/roomfordiscussion.

De complete lijst met vragen

- 1 Hoe denkt u dat het economische klimaat er eind november uit ziet? Variabelen zijn: de AEX-index, de Dow Jones index, olieprijs, huizenmarkt, koers van de dollar en de goudprijs.
- 2 Wie zal op de lange termijn als winnaar uit de crisis komen? Is het de Europese Unie, de Verenigde Staten of China?
- 3 Wie moet er in de zak van Sinterklaas mee naar Spanje? Oftewel: wie is er schuldig aan deze crisis?
- 4 Wie is volgens u verkozen tot president van de Verenigde Staten? En wat is uw eigen voorkeur?

John Kwoka, Jr.

Tekst: Marije Groot Bruinderink

Studeerde	Economics aan Brown University en haalde zijn PhD in Economics aan University of Pennsylvania
Was (o.a.)	Visiting faculty member bij verschillende universiteiten, zoals Harvard University en George Washington University
Is nu	Neal F. Finnegan Distinguished Professor of Economics at Northeastern University
Trivia	Was zes weken in Nederland als research fellow voor ENCORE

Hoewel prof. Kwoka optimistisch is wat betreft zijn voorspellingen voor de korte termijn, op de lange termijn verwacht hij dat er geen enkele winnaar zal zijn. 'Iedere markt, iedere sector, ieder individu zal iets van de crisis merken. Er is geen bepaald land of regio dat bij deze crisis gebaat kan zijn. Alleen de mensen die in goud belegd hebben zullen er niet slechter van worden.' Kwoka noemde tijdens het gesprek de crisis een 'man made disaster' om aan te geven dat de crisis voorkomen had kunnen worden, als er beter beleid was gevoerd. Daarom wijst hij vooral beleidsmakers van de V.S. als schuldigen aan: Alan Greenspan, Henry Paulson, de directeuren van

Freddy Mac and Fanny Mae en de directeuren van de Securities and Exchange Commission (SEC).

Wat betreft de verkiezingen, verwacht en hoopt Kwoka dat Barack Obama wint. 'McCain en de adviseurs van McCain zijn deels veroorzakers van deze crisis. Zij hebben bijgedragen aan het economische beleid van de afgelopen acht jaar. Het lijkt mij in ieder geval geen goed idee wanneer zij nieuw beleid zouden gaan uitstippelen.' Hij is nog niet 100% zeker van een winst voor Obama: 'ook al staat hij er goed voor in de peilingen, je moet altijd voorzichtig zijn. Je weet nooit wat de Republikeinen nog uit hun hoge hoed gaan toveren...'

John E. Kwoka, Jr.

De PR van supermachten

Tekst: Toon Geenen

Elk tijdperk heeft zijn eigen supermacht. In het onze zijn de Verenigde Staten (VS) de enige echte supermacht. Maar tegelijkertijd loopt China zich warm om deze plaats in te nemen. Economisch en militair groeit China ontzettend hard, maar zijn deze twee zaken de enige relevante? Natuurlijk zijn de VS de grootste economie van de wereld, en hebben zij een groot leger. Maar zit daar de werkelijke kracht van een supermacht in? En is het echt gedaan met de VS?

De Verenigde Staten

Op (bijna) alle terreinen waren was de VS in de twintigste eeuw het meest invloedrijke en succesvolle land. Van ruimtevaart tot Hollywood en van het aantal medailles op de Olympische Spelen tot het creëren van een ongekend grote mate van welvaart voor de gewone man. Een ware supermacht dus. Werkelijke supermachten blinken op alle terreinen uit, zoals Engeland in de negentiende eeuw. Een blik op de geschiedenis leert ons dat supermachten meestal gehaat worden door de rest van de wereld. Supermachten spelen vaak de baas en zijn goed in staat oorlog te voeren. Andere landen kunnen niet veel beginnen tegen supermachten, omwille van hun militaire en economische (en culturele) kracht. Iran zaait haat jegens de VS bij de eigen bevolking, maar valt Amerika (of Irak) niet binnen, omdat de VS veel sterker zijn. Door eigen machteloosheid neemt de haat tegen supermachten alleen maar toe. Nederland had tijdens de Gouden Eeuw ook weinig fans: andere landen waren armer en verloren oorlogen van Nederland.

Maar de VS wordt niet gehaat. Er werd gedurende de twintigste eeuw vooral tegenopgekeken. Miljoenen mensen zochten hun heil in het land, de "Amerikaanse droom" achterna. Het land redde na de Tweede Wereldoorlog (waarin de VS Europa bevrijdde) Europa voor een tweede maal door de Marshall-hulp. Het vocht op veel plekken voor democratie en tegen onderdrukking. En zeker sinds de Tweede Wereldoorlog wordt onze cultuur gedomineerd

door Amerikaanse 'uitvindingen', zoals soaps, rock-and-roll en computergames. De geliefdheid van Amerika is de afgelopen jaren wel achteruitgegaan, zeker in Europa, door het onaangepaste beleid van Bush. Maar nog steeds kiest de gemiddelde Europeaan voor de VS en niet voor China en zal de gemiddelde Afrikaan liever naar de VS dan naar China verhuizen.

Waarom heeft de wereld geen afkeur van het jaloersmakend rijke en machtige Verenigde Staten? Waar de meeste supermachten dictaturen waren, of in ieder geval geen hedendaagse democratieën, zijn de VS nog altijd een democratie. Zij hebben hun macht – in eigen land er ver daarbuiten – niet zozeer militair opgelegd, maar vooral cultureel. Tegenwoordig is het niet meer mogelijk om macht uit te oefenen op de manier waarop de totalitaire regimes rond en in de Tweede Wereldoorlog hun dat deden. Hitler en Mussolini kwamen een heel eind met mooie uniformen, vlaggen en ferme toespraken. Ook in de Sovjet-Unie was het woord van Stalin genoeg. Door bijvoorbeeld internet (maar ook de vrijheid van de 'gewone' pers is ontzettend toegenomen, ook in niet-westerse landen) zijn er veel meer kritische geluiden over regimes, bedrijven en individuen te horen. Mensen zijn veel kritischer en zelfstandig geworden. De vrijheid van de burger is – zeker in westerse landen – historisch gezien ongekend groot. Boven-

Een van de vele symbolen van de Verenigde Staten. Symbolen van China zijn er veel minder.

dien heeft iedereen in de westerse wereld beschikking tot zaken die voorzien in de primaire levensbehoeften. Daardoor moeten supermachten op een andere manier de mensen in eigen land en daarbuiten achter zich krijgen. De regering van een land moet zorgen dat de filosofie achter haar beleid wereldwijd, maar in ieder geval in eigen land, burgers aanspreekt. Wanneer mensen in die boodschap geloven, zal er vanzelf propaganda tot stand komen. Door boodschappen te 'verstopten' in mediaproducten die grote groepen mensen vrijwillig willen zien en maken hebben de Verenigde Staten culturele invloed. De VS heeft zich goed aangepast aan het huidige tijdvak. Een land kan niet meer enkel met een groot leger en enorme economie aan het roer staan. Burgers, op veel plekken

Sarkozy

Sinds de Tweede Wereldoorlog is Frankrijk geen supermacht meer. In Europa heeft Duitsland haar voorbijgestreefd. Frankrijk was lange tijd ingeslapen en alleen met binnenlandse zaken bezig. Er ontstond steeds meer een stereotype beeld van klagerige, luie en onfatsoenlijke Fransen die erg content met zichzelf waren zonder te presteren. Toen kwam Sarkozy. Vanaf het moment dat hij president is, straalt hij voor veel mensen in Europa en ver daarbuiten daadkracht uit. Intelligent, sterk leiderschap. Frankrijk telt weer mee in de wereld. Frankrijk heeft een Mediterraan Unie opgericht en Rusland en Georgië een vredescontract laten tekenen. Ook heeft Frankrijk zich uitdrukkelijk bemoeit met de kredietcrisis. Sarkozy is daarmee een mooi voorbeeld van hoe een goede leider het imago van een land verandert. De Fransen zien dat Sarkozy scoort met zijn manier van doen en laten. Zij zullen het positieve imago dat Frankrijk nu heeft proberen verder uit te bouwen en onafhankelijk te maken van het presidentschap van Sarkozy.

vrij en machtiger dan ooit, moeten van je houden.

De Verenigde Staten hebben een excellent marketingbeleid. Het is subtiel en effectief. De producten 'de Amerikaanse droom' en 'Vrijheid' worden erg handig vertaald in hapklare brokken voor Jan Moedaal. Niet alleen in eigen land, maar overal weet men waar de Verenigde Staten voor staat. Geen enkel land ter wereld roept zulke sterke gevoelens op. De Verenigde Staten plukt vruchten van dit marketingbeleid. Het land is overal en altijd in het nieuws; niet alleen over politiek-economische zaken (zoals de presidentsverkiezingen of de kredietcrisis), maar ook 'show' nieuws (wat heeft Britney nu weer gedaan?). Hoe vaker er Amerikaanse mensen en producten in beeld zijn, hoe bekender deze worden. De VS fascineert de rest van de wereld. Grote groepen mensen zouden er graag (een tijdje) willen wonen. Kortom, de VS verdient ook aan haar status als supermacht. Natuurlijk zitten hier ook nadelen aan: slecht nieuws over de VS scoort ook, en bij internationale conflicten worden altijd eerst naar de VS gekeken. De VS heeft de afgelopen vijftig jaar in tientallen landen ingegrepen, met wisselend succes. Het geheel overziend is wel te stellen dat de VS hun land (en daarmee hun normen en waarden) beter in de markt zetten dan welk land dan ook. Niet via staatsomroepen of oorlogen, maar doordat haar eigen inwoners de boodschap van het land zo aansprekend vinden dat ze er uit vrije wil films, series en nog veel meer over maken. De Verenigde Staten zijn wereldkampioen reclame maken zonder te betalen.

China

Alleen de Chinezen zelf en wat dubieuze Afrikaanse leiders lijken van China te houden. Hoewel, zelfs de Chinezen hebben het niet zo op China: in 2008 had China een negatief migratiesaldo. Menig arme Chinese boer zou zijn boerderijtje graag verruilen voor een trailer in Arizona. De invloed van China is ook nog niet zo groot. Economisch gezien hebben ze vooral als producent macht, en hun leger is het grootste van de wereld. Cultureel slaan ze echter geen deuk in een pakje boter. Niemand buiten Azië kent beroemde Chinezen. Bijna niemand weet de naam te noemen van de Chinese president (Hu Jintao), terwijl iedere Chinees weet wie Brad Pitt en O.J. Simpson zijn. China mag dan

ontzettend hard groeien, zonder culturele dominantie die vrijwillig tot stand komt zal de VS, of in ieder geval de Amerikaanse cultuur, leidend blijven. Als China een hedendaagse supermacht wil zijn, dan moet ze nog een hoop werk verzetten. Op dit moment is China onpopulair. Milieuvuiling, executies, kadaverdiscipline (de 'robots' op de Olympische Spelen), Tibet; China roept een hoop negatieve associaties op. Terwijl de VS het milieu ook ontzettend vervuilen en martelen. Maar bij de VS staan daar positieve dingen tegenover: hun films, sterren, uitvindingen, enzovoorts. China moet gaan werken aan voor niet-Chinezen interessante televisie, films en sterren. Ook moet duidelijk zijn waar de gemiddelde Chinees nu eigenlijk in geloof. Wat beweegt hem? De 'Amerikaanse droom' en 'Vrijheid' spreken zo ontzettend aan, daar zou een Chinees antwoord op moeten komen. Een andere mogelijkheid is het kopiëren van de Verenigde Staten. Steeds, oftewel meer vrijheid toelaten. De acceptatie van (staats)kapitalisme kan als stap in die richting gezien worden.

De skyline van Sjanghai wordt een steeds bekend beeld. Het is echter nog lang geen New York.

Het einde van supermacht VS?

De kredietcrisis sloeg de afgelopen maanden wild om zich heen, vooral in de Verenigde Staten. Het is allemaal in de VS begonnen en het einde van de dominantie van de VS is de afgelopen maanden meer dan eens voorspeld. Wat vergeten wordt, is de geest van Amerika. Amerikanen geloven in hun land. Ze zijn de uitvinders van de comeback. Ieder van hen heeft honderden films gezien die vertellen: blij geloven in jezelf als het slecht gaat, want als je hard werkt is het morgen beter. Vaak zit er ook nog een dikke scheut patriottisme overheen. Deze levenshouding spreekt mensen aan. De 'American way of life' staat voor verantwoordelijk zijn voor jezelf en dat inzet beloofd wordt. Het zal er een

Amsterdam

In Nederland is Amsterdam zowel geliefd als gehaat. De meeste mensen die er wonen vinden het er prachtig, en ook bij dagjesmensen uit heel het land is Amsterdam een geliefde bestemming. Maar Amsterdam is ook de stad van Ajax, arrogantie en journalisten. Amsterdam staat bekend als 'soft', dankzij het pappen-en-nathouden van burgemeester Job Cohen. Amsterdam is altijd in het binnenlandse nieuws, net als Amerika op wereldniveau. De rest van Nederland kent Amsterdam en haar inwoners beter dan die van de provincie-stad in buurt. Dit werkt positief voor Amsterdam (zie de krappe woningmarkt).

tijd slecht gaan, terwijl er keihard gewerkt wordt. En na enkele jaren zullen de Amerikanen ontdekken dat ze nog steeds in het middelpunt van de belangstelling staan, tenzij China zijn eigen Brad Pitt krijgt natuurlijk.

Conclusie

Ware supermachten blinken op alle terreinen uit. Door de veranderde wereld is militair ingrijpen veel minder effectief geworden en kan culturele dominantie alleen op vrijwillige basis ontstaan. China moet, om een supermacht te worden, gaan werken aan haar marketing. De Verenigde Staten zijn economisch en militair misschien verzwakt, maar staat qua culturele nog steeds op eenzame hoogte. En culturele macht is tegenwoordig effectiever dan economische of militaire macht. De VS hebben dit goed begrepen, nu de rest van de wereld nog. ^{RE}

Bronnen

Alle voor het artikel gebruikte bronnen zijn op verzoek beschikbaar.

- (1) CIA World Factbook (o.a. : U.S.A., China, European Union)
- (2) Wikipedia (o.a. : superpowers, VS)
- (3) Volkskrant (o.a. : <http://www.volkskrant.nl/achtergrond/buitenland/china/>, diverse artikelen over de situatie in de VS)

Toon Geenen is 19 jaar en tweedejaars student Algemene Economie.

Links Wim Boonstra en rechts Jort Kelder in de 'huiskamer' in de E-hal.

Jort Kelder

Geboren	22 september 1964
Studeerde	Nederlands Recht in Utrecht
Was (o.a.)	Hoofdredacteur maandblad Quote
Is nu	Columnist, journalist en tv presentator van o.a. Bij ons in de PC en Dragon's Den
Trivia	Maakte Bram Moskowitz uit voor maffiamaatje

'Nout Wellink moet de zak van Sinterklaas in. Hij wist van de derivatenballon af als toezichthouder maar toch heeft hij helemaal niks gedaan. Niet dat ik iets tegen die man heb, maar hij had absoluut moeten weten wat er gebeurde en dus moeten ingrijpen. Verder neem ik aan dat Groenink er nog in zit. Hij wilde ABN Amro zelf eigenlijk helemaal niet verkopen maar belande gewoon in een spiraal en kon niks anders. Uiteindelijk heeft hij gewoon gedaan wat hij moest doen, namelijk de bank voor een astronomisch bedrag verkocht. Daarmee heeft hij natuurlijk een grote hand in de crisis gehad, maar is hij tegelijk ook stiekem een beetje een winnaar, door de Belgen zo'n grote klap toe te brengen.'

'Maar wie er echt het sterkst uit zal komen zijn de Verenigde Staten. Let maar op. Momenteel dalen ze natuurlijk in power, maar ze komen er dubbel zo sterk weer uit. Kijk

Wim Boonstra

Tekst: Maaïke Oenes

Geboren	1958
Studeerde	Economie aan de VU, General Management aan de Business Harvard School
Was (o.a.)	Senior fund manager bij Financial Markets Group van ABN AMRO
Is nu	Executive Vice-President and Chief Economist of Rabobank Nederland
Trivia	Denkt dat de Euro in de toekomst twee dollar zal kosten*

(* interview Fem business 10-5-2008)

'Als de bank in brand staat moet men eerst blussen. Later denk je aan de schade en pas daarna komt het oppakken van de pyromaan. Maar als ik iemand in de zak van Sinterklaas moet stoppen dat is het Alan Greenspan. En stop Ben Bernanke er daar maar bij. Dan kunnen ze samen eens een goed gesprek gaan voeren. Bernanke heeft de plank helemaal mis geslagen met een economische analyse van beneden peil.

Het was één en al ontkenning. Nu mag hij de troep maar eens opruimen. Daarom denk ik ook dat Europa en de Euro de grote winnaars zullen zijn. De VS zakken al maanden in gewicht en dat zal alleen maar verder dalen. Over een tijd zal Amerika een gewoon land zijn en de dollar een gewone munt. Je zou het kunnen vergelijken met een grote variant van IJsland'.

maar naar de staat California. In Nederland pakken we dat helemaal verkeerd aan. Eerst gaan we maanden discussieren over wat er precies gebeurd en hoe dat zo is gekomen. Maar belangrijker is dat Bos natuurlijk de belasting omhoog gaat gooien om al zijn uitgaven te compenseren. Hierdoor zullen wij eruitkomen met minimale groei. Daarnaast zullen alle 'oud geld families' er op winnen, jammer genoeg. Het gaat hier om families die nooit vreemd vermogen hebben aangetrokken zoals de

Brenninkmeijers (C&A, red). Daarom zal de nouveau riche de hardste klappen te verduren krijgen. Zij hebben grote risico's genomen, gefinancierd met leningen. Zó komen ze ineens met een grote klapper de markt binnen, maar zijn ze ook de eerste die het snelst en het hardst weer onderuit gaan.'

A black and white photograph of a man in a dark suit, seen from behind, celebrating with his arms raised. He is holding a coffee cup in his right hand and a tie in his left. The background is a city skyline with several skyscrapers, including the Chrysler Building.

THE WORLD AT YOUR FEET

BAIN INTERNATIONALE STAGE

Maak kennis met Bain & Company, de wereldwijde top Strategy Consulting firm. Ontdek of consulting de carrièrestap voor jou is. Er zijn stageplekken vanaf april tot en met november 2009. Krijg business- en strategietraining in Amsterdam en ga vervolgens aan de slag in Sydney, Singapore, San Francisco of Boston. Beleef een unieke ervaring in één van deze wereldsteden!

Uitgedaagd? Meld je aan vóór 21 januari via www.bain.nl/stage

BAIN & COMPANY

Glorie van de Hollandse koopmansgeest

Tekst: Jip Italianer

Meevaren op een schip van de V.O.C. was niet zonder gevaar:
In de loop der tijd zijn 246 schepen verloren gegaan.

Tegenwoordig wordt op het wereldtoneel vooral aan de touwtjes getrokken door grote landen als de VS, Rusland en China. Nederland is slechts een kleine speler. Vroeger was dat wel anders. In de Gouden Eeuw was Nederland een ware grootmacht op economisch, politiek en cultureel gebied. Het grondgebied was vele malen groter dan tegenwoordig en Nederland heeft gebied gehad op alle vijf continenten in de wereld.

Een groot deel van deze voorspoed is te danken aan het economisch succes van de V.O.C.. In dit artikel wordt teruggeblikt op de economische omstandigheden die konden leiden tot een dergelijk succes. Daarnaast wordt aandacht geschonken aan het unicum dat de oprichting van de V.O.C. met zich meebracht: De eerste uitgifte van aandelen.

De jaren voorafgaand

In 1568 luidde een opstand van de Nederlanders onder leiding van Willem van Oranje de tachtigjarige oorlog in. De eerste jaren waren echter geen onverdeeld succes en in 1585 veroverden de Spanjaarden Antwerpen. Antwerpen was in die tijd een van de belangrijkste handelssteden ter wereld. Na de verovering door de Spanjaarden trokken veel rijke koop- en ambachtslieden vanuit Antwerpen naar de noordelijke

Nederlanden. In moderne economische termen zou een dergelijke ontwikkeling een *capital flight* genoemd worden. Dit had echter zeer positieve effecten voor de Nederlandse steden, in het bijzonder voor Amsterdam. De Amsterdamse bevolking groeide tussen 1585 en 1622 met 75.000 en in 1622 was een derde van de bevolking immigrant uit het zuiden of een nakomeling daarvan. De immigranten zorgden voor een flinke toename van de productie

in Nederland, met als gevolg dat men de afzetmarkten wilde vergroten.

Een aanzienlijk deel van de goederen werden in die tijd verkocht aan Spanje. De Spanjaarden legden tijdens de oorlog enkele malen een handelsembargo op tegen Nederland. Hoewel de handel met Spanje dankzij smokkel niet tot een einde kwam, was het voor Nederland tijd om te zoeken naar andere gebieden om mee te handelen. Zo kwam onder andere de handel met Brazilië en gebieden in West-Afrika op gang. In 1594 voer de eerste handelsexpeditie uit naar Afrika en kwam terug met een lading goud en ivoor. In 1621 werd meer dan de helft van de handel tussen Brazilië en Europa gedreven door de Nederlanders.

De eerste schepen naar Azië

Dat was nog lang niet genoeg. Gedurende de 16^e eeuw was Portugal de dominante speler in de zeer winstgevende handel in kruiden, nadat de Portugees Ferdinand Magelhaen in 1520 een route naar Azië had ontdekt. De kruiden werden sindsdien vanuit Azië naar Lissabon verscheept. Lissabon was een soort distributiepunt van kruiden naar de rest van Europa, ook naar Nederland. Mede door de stevige banden tussen Portugal en Spanje besloot Nederland op eigen houtje op zoek te gaan naar kruiden. De eerste expeditie voer uit in 1595. Van de 249 man kwamen er 150 om en er ging ook een schip verloren. De overige drie schepen kwamen echter in 1597 weer aan in Texel met een lading peper uit Bantam waarmee de kosten ruim gedekt konden worden. Na dit eerste succesje werden in hoog tempo commerciële bedrijven opgericht om nieuwe expedities op te zetten. In 1601 vertrokken er maar liefst 14 verschillende vloten. Het was echter duidelijk dat deze ontwikkeling nadelig was voor de Nederlandse winsten. Door de concurrentie stegen de prijzen die men in Azië moest betalen en daalden de afzetprijzen in Europa. Mede door de druk van Johan van Oldenbarnevelt en prins Maurits werd in 1602 besloten de marktwerking aan banden te leggen en het monopolie op Nederlandse handel met Azië voor

een periode van in eerste instantie 21 jaar toe te kennen aan de *Vereenigde Oost-Indische Compagnie*.

De financiering

Het opzetten van handelsreizen nam veel tijd in beslag en er was veel kapitaal nodig voor de financiering ervan. Een dergelijke expeditie naar Azië duurde vaak meerdere jaren, in tegenstelling tot de reizen binnen Europa die meestal niet meer dan 10 tot 12 maanden in beslag namen. Bovendien was het vanwege de grote kans op een zeegevecht met bijvoorbeeld de Portugezen nodig om zware bewapening mee te nemen. Het sturen van een schip naar Azië kostte ongeveer 100.000 gulden terwijl een schip naar bijvoorbeeld Italië of West-Afrika vaak niet meer dan 25.000 tot 50.000 gulden kostte. Gelukkig waren Nederlanders snel bereid om hun geld in de V.O.C. te steken.

Een mogelijke oorzaak hiervan is het feit dat er weinig grond in Nederland is. Hierdoor was het erg duur om land te kopen en bovendien waren er hoge belastingen op landbezit. Mensen investeerden liever in bijvoorbeeld visserij en scheepvaart. In eerste instantie gaven voorlopers van de V.O.C. zogenaamde *parten* uit. Dit waren deelnames in een bepaalde expeditie die recht gaven op een deel van de winst. Investeren in parten was niet zonder risico, want als het schip verging was al het ingelegde geld verloren.

Toen de V.O.C. werd opgericht ondervond zij veel concurrentie van de Portugezen en de Engelsen. Men achtte het daarom noodzakelijk om kapitaal voor een langere periode te kunnen gebruiken, zodat men de bouw van bijvoorbeeld forten en opslagplaatsen kon betalen. De V.O.C. besloot in activiteiten niet te financieren met parten maar met zogenaamde *actiën*. Actiën waren geen investeringen in een expeditie maar waardepapieren van de V.O.C. als geheel. Een tweede kenmerk was dat actiën vrij verhandelbaar waren. Daarmee was de V.O.C. het eerste bedrijf ter wereld dat aandelen uitgaf. Investeren in de V.O.C. werd als zeer aantrekkelijk gezien en de interesse van het publiek was groot. Bij de eerste uitgifte in 1602 waren er in Amsterdam 1.100 aanmeldingen op een bevolking van 50.000. Er werd in dat jaar 6,4 miljoen gulden opgehaald, in die tijd een enorm bedrag.

Invloed op de financiële markten

Er werd veel gespeculeerd in aandelen en binnen een maand werden aandelen al verkocht voor 15% meer dan de uitgiftewaarde. De grote populariteit gecombineerd met het feit dat de aandelen zo liquide waren zorgde ervoor dat er voor het eerst in de geschiedenis een *secundaire markt* ontstond. Een secundaire markt is een markt waar beleggingen na uitgifte kunnen worden doorverkocht, zoals de AEX. Daarnaast ontstond enkele jaren later ook de eerste *repo market* in Amsterdam. Een *repo* (repurchase agreement) is het verkopen van een asset (een aandeel of een product), met de afspraak om het op een bepaalde datum weer terug te kopen van de partij waaraan je het verkocht hebt. Een *repo* is hiermee te vergelijken met een lening met een onderpand. Vanwege het bestaan van V.O.C. aandelen als veilig onderpand durfden veel meer mensen het aan om geld uit te lenen, waardoor het makkelijker werd om te lenen om investeringen te doen. De rente op de geldmarkt in Amsterdam daalde tussen 1596 en 1620 dan ook van 8% naar ongeveer 5,5%. Dit kan echter ook deels verklaard worden door de eerder genoemde kapitaalinstroom uit het zuiden.

De neergang

De V.O.C. groeide in de decennia na de oprichting uit tot het machtigste bedrijf ter wereld. In de tweede helft van de 17^e eeuw probeerden andere landen, met name Engeland en Frankrijk, de Nederlandse hegemonie op zee echter te doorbreken. Nederland voerde met wisselend succes een aantal jaren oorlog op zee tegen Engeland. Het probleem is dat Nederland simpelweg een klein land was (en is). In eerdere jaren kon Nederland dat compenseren met uitstekende kennis op het gebied van zeevaren en kaarten maken. Als andere landen op dat gebied de inhaalslag hebben gemaakt, hebben zij een voorsprong op Nederland in manschappen en materiaal. Ook na 1700 bleef de V.O.C. een groot bedrijf, maar het moest de handelspositie met Azië delen met onder andere de Engelse en de Franse varianten van de V.O.C.. Verder speelde corruptie een rol bij de neergang van de V.O.C.. Werken bij de Compagnie werd slecht betaald en het personeel probeerde door 'particuliere handel' het salaris wat op te krikken. Tussen 1780 en 1784 woedde nog een oorlog tussen Nederland en Engeland, met dramati-

sche gevolgen voor de Nederlandse handel en macht op zee. Vanaf 1781 kon de V.O.C. geen winst meer uitkeren. Op 31 december 1799 werden alle bezittingen en schulden genationaliseerd en houdt het bedrijf op te bestaan. Aan bijna twee eeuwen Nederlandse glorie is dan een einde gekomen.

Conclusie

Het succes van de V.O.C. is te danken aan een aantal factoren. Ten eerste de instroom van vluchtelingen uit het zuiden, waardoor de productie en daarmee de noodzaak om nieuwe afzetmarkten te zoeken sterk toenam. De sterke banden tussen Portugal en Spanje leidden er toe dat de Nederlanders zelf op zoek moesten naar kruiden. Op twee manieren heeft de tachtigjarige oorlog dus voordelig uitgepakt. Verder hoefde de V.O.C. dankzij het monopolie niet te concurreren met binnenlandse bedrijven en kon zich richten op andere concurrenten zoals Portugal. Door de vernieuwende manier waar op het bedrijf kapitaal vergaarde konden er veel meer investeringen gedaan. Tenslotte speelde het feit dat Nederlanders verstand hadden van zeevaren en kaarten maken natuurlijk een rol. Is er er een kans dat een Nederlands bedrijf in de toekomst dergelijke successen zal kennen? Het blijft een probleem dat Nederland een klein land is. We zullen een nieuwe vaardigheid moeten ontwikkelen die vergelijkbaar is met de vaardigheden in varen en kaarten maken. Alleen op die manier kan een klein land als Nederland groot concurrentievoordeel krijgen ten opzichte van andere landen.

Bronnen

Boxer, C.R. (1965). *The Dutch Seaborne Empire 1600–1800*. Hutchinson
 Gelderblom, O. en Jonker, J. (2004). Completing a Financial Revolution: The Finance of the Dutch East India Trade and the Rise of the Amsterdam Capital Market, 1595-1612. *The Journal of Economic History*, vol. 64 nr 3.

Jip Italianer is 3^e jaars student Algemene Economie.

Supermacht Europa

Tekst: Matthijs van Neerbos

'If Europe were once united in the sharing of its common inheritance, there would be no limit to the happiness, to the prosperity and the glory which its three or four hundred million people would enjoy', aldus Winston Churchill in 1946¹. Het Europa waar Churchill van droomde, lijkt er te zijn gekomen, maar toch luidt de conventionele wijsheid dat er sinds de val van de Sovjet-Unie maar één supermacht bestaat, namelijk die van de Verenigde Staten. De EU, vaak verscheurd door interne strubbelingen, blijft achter bij opkomende landen als China, India en Brazilië, althans, dat is het algemene beeld dat wordt geschetst. Wie naar de feiten kijkt, ziet een Europese supermacht die niet opkomend is, maar allang bestaat².

Diplomatieke macht

Macht wordt meestal omschreven als het vermogen van een partij om de acties van een andere partij te dirigeren of beïnvloeden³. 'Political power grows out the barrel of a gun', zei Mao Tse-Tung ooit³, maar tijden zijn veranderd. Zoals Irak en Afghanistan nu bewijzen, zijn de dagen waarop je de wereld je wil kon opleggen met een groot leger voorbij. Volgens Mark Leonard heeft Europa ook niet de *hard power* van de VS nodig om machtig te zijn: 'Europe does not change countries by threatening to invade them: its biggest threat is having nothing at all to do with them.'⁴ Het uitzicht op een eventueel EU-lidmaatschap heeft de meest uiteenlopende landen als Polen, Roemenie en Turkije compleet veranderd. En dit is niet de enige manier waarop Europa's diplomatieke macht tot uiting komt. De EU heeft de meeste stemmen in de VN-veiligheidsraad, de G8, het IMF en de Wereldbank, waardoor zij grote invloed uitoefent op de wereldpolitiek.

Economische reus

De EU is de grootste handelsmacht ter wereld en vormt als zodanig een eenheid door haar gemeenschappelijke handelsbeleid. Door de grootste kapitalistische markt te vormen is de economie van de EU de grootste ter wereld geworden. De EU zorgt voor 31% van de wereldoutput⁵. De strenge producteisen van de EU zijn de wereldwijde standaard geworden voor grote multinationals. Giganten uit de VS als Microsoft en GE moeten zich neerleggen bij de wil van Europa omdat zij anders geen toegang krijgen tot de grootste en meest kapitaalkrachtige markt in de wereld. Naast de 450 miljoen inwoners van de EU zijn er nog 1,5 miljard mensen die compleet op de EU leunen als hun grootste

handelspartner en grootste bron van investeringen en ontwikkelingshulp (de EU neemt 55% van de totale officiële ontwikkelingshulp voor zijn rekening)⁴. De EU heeft met Londen, Parijs, Frankfurt en Amsterdam vier van de tien meest belangrijke financiële steden, met Londen als onbetwiste nummer één⁶. Verder beschikt Europa over een sterke munt, veertien van 's werelds twintig grootste banken en precies de helft van de top honderd van de grootste bedrijven ter wereld. De VS, China en India volgen op afstand met respectievelijk drieëndertig, vijf en nul bedrijven in diezelfde top honderd⁷.

Makkelijk te missen

Toch valt Europa's macht minder op dan die van de Verenigde Staten. Dit valt deels te wijten aan de Europese voorkeur voor internationale samenwerking boven unilateraal optreden. Zo levert de EU de grootste bijdrage aan vredesmissies, maar omdat dit meestal gebeurt onder de vlag van de VN is haar inbreng weinig opvallend, evenals de hoeveelheid troepen van de EU, bijna twee miljoen, een aantal dat de VS niet haalt. De EU heeft daarbij ook niet het militaire budget en de eenheid die de VS wel heeft, en het mist de populaire cultuur van onder andere Hollywood om dat beeld verder te verspreiden.

Toch is het niet zo slecht gesteld met de Europese eenheid als tegenwoordig wel wordt beweerd. Natuurlijk heeft het gesteggel over de Europese grondwet, Irak, Deense cartoonrellen, et cetera Europa geen goed gedaan, maar het verenigde Europa heeft pas onlangs zijn intrede gedaan. Een dergelijke start gaat altijd gepaard met vallen en opstaan. En ondanks alles heeft de EU nog altijd open grenzen, een gemeenschappelijk handelsbeleid, een

vlag, een centrale bank, een volkslied, een motto ('In verscheidenheid verenigd'), een wetgevend orgaan, een beginselverklaring en een rechtssysteem dat het hoogste rechtssysteem van elke lidstaat kan overrulen. De toekomst lijkt – met hoogstwaarschijnlijk een vaste voorzitter, minder vetorecht en een Europese minister voor buitenlandse zaken - nog meer eenheid in het verschiet te hebben.

De Europese droom

Het zijn de Europese gedeelde waarden die het geheel tot een uniek en rivaal systeem maken. Europeanen hebben de langste vakanties en kortste werkuren ter wereld. Er is relatief weinig ongelijkheid, veel vertrouwen in de staat, een breed sociaal vangnet en een grote mate van seksuele vrijheid. Europeanen zijn meer progressief, tolerant en seculier dan de Amerikanen en Chinezen. Europa vormt daarmee een synthese tussen het liberale van de VS en de sociale stabiliteit van Azië. 'It combines the energy and freedom that comes from liberalism with the stability and welfare that comes from social democracy', aldus Mark Leonard⁴. Daarmee presenteert dit systeem een Europese manier van leven die aantrekkelijker is en beter past bij de wereld van vandaag dan zijn Amerikaanse tegenhanger².

Bronnen

- (1) Churchill, W.R. (1946). The tragedy of Europe, The Times
- (2) McCormick, J. (2007). The European Superpower, Palgrave Macmillan
- (3) Diverse auteurs, Power in international relations, http://en.wikipedia.org/wiki/Power_in_international_relations, geraadpleegd op 12-10-2008
- (4) Leonard, M. (2005). Europe: the new superpower, Irish Times
- (5) Diverse auteurs, Economy of European Union, http://en.wikipedia.org/wiki/Economy_of_the_European_Union, geraadpleegd op 12-10-2008
- (6) Montia, G. London remains world's most influential financial center, <http://www.bankingtimes.co.uk/11062008-london-remains-worlds-most-influential-financial-centre/>, geraadpleegd op 13-10-2008
- (7) Vardy, N. The Forbes Global 2000, <http://seekingalpha.com/article/31966-the-forbes-global-2000-the-world-s-most-important-companies>, geraadpleegd op 15-10-2008

Matthijs van Neerbos is 22 jaar. Hij is 3de jaars student Business Studies. Daarnaast volgt hij een minor Duurzame Ontwikkeling.

Europa: Een zinkend schip?

Tekst: Frank van Brussel

De Europese Unie (EU) is een zwaarbeladen schip, dat zich in zwaar politiek en economisch weer drijvende probeert te houden. Tot overmaat van ramp zijn er ook nog eens 27 kapiteins aan boord. De EU zal niet in staat blijken om, net als de Verenigde Staten, de rol van 'politieagent' van de wereld op zich te nemen. De EU is en wordt dus geen supermacht.

De EU is te groot geworden en daarmee onbestuurbaar. Consensus is over de meeste onderwerpen niet haalbaar, wat resulteert in een stagnerende besluitvorming. Daarnaast is door de snelle opkomst van landen als Brazilië, Rusland, India en China (BRIC-landen) de rol van de Europese Unie op het wereldtoneel gemarginaliseerd.

Het Europese avontuur begon in 1951 toen 6 landen, waaronder Nederland, de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS) oprichtten. Doel van dit verbond was de voorziening van kolen en staal te garanderen, maar ook het bewaren van de vrede. In de loop der jaren groeide de Europese familie uit tot het respectabele aan-

We leven in roerige tijden. Politiek gezien wordt het machtsevenwicht in de wereld herschapen en er is een gigantische financiële crisis die zich aan het uitbreiden is naar de reële economie. Het is een periode waarin de EU moet laten zien dat het een volwassen wereldmacht is en sterk en daadkrachtig beleid kan voeren. Een reden dus om de besluitvorming van de EU onder de loep te nemen. Dat we niet gezamenlijk tot actie overgaan in diverse kwesties, is begrijpelijk als je bedenkt dat we met 27 lidstaten nog steeds een vetosysteem hanteren, waarbij elk land ieder plan kan ondermijnen. Omdat bij belangrijke zaken de 27 EU-landen nooit hetzelfde standpunt zullen hebben, is het resultaat dat er geen besluiten genomen worden. Zelfs de

Dit komt doordat men in Brussel, op het moment van schrijven, nog niet in staat is gebleken gezamenlijke actie te ondernemen om de crisis aan te pakken. Zo is er bijvoorbeeld nog geen Europees gecoördineerd reddingsfonds opgezet om financiële instellingen te ondersteunen. Oorzaak hiervoor is dat de neuzen van regeringsleiders niet dezelfde kant op wijzen. Terwijl grote landen als Frankrijk, Groot-Brittannië, Duitsland en Italië onderling over de crisis vergaderen, worden kleinere landen als Nederland niet uitgenodigd. Dit sterkt de kleine lidstaten in de overtuiging over te gaan tot maatregelen die goed zijn voor het eigen land.

Ook als het gaat om andere belangrijke internationale conflicten, slaagt de EU er niet in met één stem te spreken. Zo was er geen eenduidig standpunt over de oorlog in Irak, Afghanistan en onlangs over de Russische agressie tegen Georgië. Eenheid is in de EU dus ver te zoeken.

Tenzij de EU zich herpakt en meer eendrachtig de problemen waar het mee kampt te lijf gaat, loopt het 'schip' Europa vast en zal niet meer los te trekken zijn. Er zijn teveel bestuurlijke problemen om de EU als een echte supermacht aan te duiden, daarvoor moet eerst de samenwerking en besluitvorming beter. Misschien moeten we in het uiterste geval gaan denken om net als in 1951, een nieuwe, slagvaardige unie op te richten binnen de bestaande Europese kaders. We beginnen gewoon opnieuw!

Bronnen

- 1 <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>
- 2 <http://www.imf.org>

Frank van Brussel is 24 jaar en volgt een master bedrijfseconomie en een minor inlichtingenstudies. Daarnaast is hij redacteur van Amsterdam FM Radio.

'Het schip Europa is misschien niet meer los te trekken'

tal van 27 landen.

De EU is nu economisch gezien een grote speler geworden. De Europese Unie telt op het moment ongeveer een half miljard inwoners en heeft een hoger bruto binnenlands product (BBP) dan de Verenigde Staten, China of welk ander land dan ook¹. Dit hoge BBP komt onder meer voort doordat vele landen de afgelopen jaren zijn toegetreden tot de Unie. Maar qua groei wordt de EU voorbijgestreefd door de BRIC-landen en andere opkomende economieën in bijvoorbeeld Azië. Waar het BBP van de EU in 2007 groeide met nog geen 3%, hadden de BRIC-landen groeipercentages van 4% voor Brazilië tot bijna 11% voor China².

ratificering van het EU verdrag, al een afgezwakte versie van de Europese grondwet, waarin onder meer het vetosysteem gereguleerd zou worden, kwam er dankzij het Ierse 'neen' niet. Het Europese besluitvormingssysteem moet hervormd worden, om te voorkomen dat de EU stagneert in een tijdperk waarin niet adequaat handelen grote gevolgen kan hebben.

En dan hebben we nog de financiële crisis. In de EU valt de ene na de andere bank (bijna) om en wordt gered door de afzonderlijke regeringen. De Belgisch/Nederlandse aanpak van de problematiek rond Fortis laat zien dat ondanks onze 'Europese Broederschap', we elkaar in tijden van nood toch meer als concurrent zien.

Docent op onderzoek

Tekst: Paul van Kempen

Prof. Dr. H. Oosterbeek

49 jaar

2 zonen

Amsterdam

In de rubriek Docent op Onderzoek vertellen docenten over hun werkzaamheden op de universiteit. Docenten verwerven bekendheid onder studenten door het geven van colleges en werkgroepen. Wat doen de docenten naast hun onderwijstaken? In deze Rostra een interview met Hessel Oosterbeek. Hij houdt zich onder andere bezig op het gebied van onderwijs economie. Dit jaar geeft Oosterbeek het propedeusevak micro-economie en het mastervak micro-economie.

Hoe heeft u uw eigen studententijd ervaren?

‘Voordat ik begon met studeren heb ik een aantal jaar gewerkt in een boekhandel. Daarna ben ik aan de UvA begonnen met economie. Achteraf bezien is de baan voor mijn studie een goede keuze geweest omdat ik daardoor gewend raakte aan de normale 40-urige werkwerk. Zodoende heb ik tijdens mijn studententijd hard gestudeerd. De studie duurde in die tijd vijf jaar en dat heb ik binnen die tijd gehaald. Na mijn kandidaatsexamen ben ik onderzoeksassistent geworden bij SEO Economisch Onderzoek. Daar kwam ik in aanraking met de praktijk van economisch onderzoek. De eerste resultaten na mijn onderzoek waren spannend en leuk te ontdekken. Mijn scriptie heb ik geschreven over het thema ‘overschooling’ onder supervisie van professor Hartog over de effecten van extra, niet-noodzakelijke genoten opleidingen op het inkomen.’

Waarom onderzoek aan de UvA?

‘Ik heb het doen van onderzoek altijd erg spannend gevonden. Een onderzoek begint met een idee dat op de fiets, tijdens het hardlopen of in het café kan ontstaan. Het onderzoeksproces loopt niet altijd even geleidelijk, soms loop ik tegen hobbels aan die ik van tevoren niet had verwacht. Het resultaat van een onderzoek is altijd een paper. Dit tastbaar eindresultaat vind ik altijd erg bevredigend. Je creëert iets wat nog niet bestond. Een onderzoeksprobleem oplossen is iets heel anders dan het oplossen van een sudoku. Het doel van mij is om de verstandigste oplossing voor een economisch probleem te vinden. Echter, er zijn veel verschillende oplossingen

mogelijk. Daardoor kan ik veel creativiteit kwijt in mijn onderzoek. Het onderzoek begint dus altijd met een idee. De grondhouding van een onderzoeker moet er een zijn van nieuwsgierigheid. Vanuit die basis worden ideeën omgezet in onderzoeken. Mijn onderzoek gaat over het vastleggen van causale effecten. Vaak gaat het om de gevolgen van beleidsinterventies.’

Onderwijs of onderzoek?

‘Ik vind onderwijs geven leuk om te doen. Volgend blok geef ik het vak Micro-economie voor alle propedeusestudenten. Dit jaar wordt het vak gegeven aan de hand van een nieuw boek. Dat is een goede uitdaging voor de docent. Het lesgeven is een leuke afwisseling naast het doen van onderzoek. Hoorcolleges kunnen niet anders dan een monoloog van de docent zijn, dieper ingaan op de stof is in deze vorm moeilijk. De interactie met studenten tijdens werkcolleges, waar in kleinere groep gedoceerd wordt vind ik erg leuk. Daarnaast begeleid ik nog een aantal scripties van studenten.’

Waar bent u op dit moment mee bezig?

‘Er zijn drie gebieden waar ik onderzoek in doe. Ten eerste doe ik in het kader van TIER onderzoek op het gebied van onderwijs. TIER (Top Institute for Evidence Based Education Research) is een instituut dat zich richt op allerlei soorten onderzoek wat betreft onderwijs in samenwerking met het Ministerie van Onderwijs. Een voorbeeld van empirisch onderzoek binnen TIER zijn onderzoeken over de effecten van computers in de klas op de leerprestaties. Op het gebied van onderwijs heb ik onder-

zoek gedaan naar de gevolgen van informatievoorziening op het leengedrag van studenten. Staatssecretaris Rutte wenste dat studenten meer gingen lenen. De condities voor een studielening bij de IB-groep zijn zeer gunstig. Er werd bevonden dat studenten die precies wisten wat de condities waren van de lening meer leenden, hoewel je ook kunt stellen dat studenten die meer lenen zodoende op de hoogte zijn van de condities van zo een lening. Dit is een voorbeeld waar het economisch onderzoek andere effecten waarneemt dan de effecten waarop beleid wordt gebaseerd. Als je als ministerie serieus bezig bent met een dergelijke maatregel zul je eerst onderzoek moeten doen naar de effecten in de praktijk. Dit kan wel tot gevolg hebben dat bestaand beleid kan worden ondermijnd door onderzoeken. Het kost veel moeite om invloed uit te oefenen op beleidskeuzes op basis van onderzoek.

Ten tweede ben ik momenteel bezig met een aantal projecten in Ecuador op het gebied van onderwijsverbetering. Een van de onderzoeken gaat bijvoorbeeld over de effecten van het gratis uitdelen van schooluniformen op de hoeveelheid schoolgaande kinderen. Het gemiddelde inkomen van een huishouden in Ecuador is honderd Dollar per maand. Het aanschaffen van een verplicht uniform voor kinderen is een aanslag op het inkomen van de ouders. We zullen hiervoor tweehonderd scholen vergelijken en kijken dan uiteindelijk wat de effecten zijn in termen van schoolbezoek. Mijn rol in het project is het ontwerp van het onderzoeksdesign: het selecteren van de kinderen die worden geïnterviewd en wat de vragen voor het onderzoek moeten zijn. Daarna maak ik een interpretatie van de verzamelde data.’

Oosterbeek heeft ook onderzoek gedaan met betrekking op de studenten van de FEB. Dit onderzoek gaat over het effect van financiële prikkels op de leerprestaties van studenten. Hiervoor is een beloning uitgeschreven van 1000, 3000 of 5000 euro voor diegene die het hoogste cijfer haalt voor het propedeusevak micro-economie. Daarna wordt gekeken naar de effecten van de financiële prikkel in termen van cijfers en collegebezoek. ^{RE}

Geïnteresseerd in de onderzoeken van Oosterbeek? Kijk voor meer onderzoeken op <http://oosterbeek.economists.nl>.

BARST JIJ VAN AMBITIE?

- × Universitaire deeltijdopleidingen
- × Instromen op drie niveaus: post bachelor, Master en post Master
- × Interactieve en praktijkgerichte colleges op verschillende locaties
- × Je opleiding wordt vergoed door je werkgever

KOM NAAR DE OPEN DAG VAN ONZE ACCOUNTANCY- EN CONTROLLINGOPLEIDINGEN OP 7 FEBRUARI!

Casper van Ewijk

Geboren	9 december 1953
Studeerde	Economie, promoveerde in 1989.
Was (o.a.)	Hoogleraar-directeur van het landelijk Netwerk voor Algemene en Kwantitatieve Economie (NAKE).
Is nu	Onderdirecteur van het Centraal Planbureau en hoogleraar macro-economie aan de UvA
Trivia	Is plaatsvervangend kroonlid van de SER

Met de onderdirecteur van het Centraal Planbureau in de Room for Discussion hoopten we natuurlijk informatie over de voorspellingen van het CPB los te kunnen krijgen, maar Casper van Ewijk liet weten dat het CPB geen tussentijdse voorspelling zal uitbrengen. We zullen moeten wachten tot de nieuwe, geplande raming van het CPB, in december. Wel liet van Ewijk doorschemeren dat er binnen het CPB verdeeldheid heerst over de gevolgen die de crisis zal hebben voor de reële economie. Persoonlijk acht hij een recessie onwaarschijnlijk: twee kwartalen negatieve economische groei achter elkaar is gewoon niet aan de orde. 'De economische groei is voorlopig nog positief en er is lage werkloosheid. Daarnaast ging het vorige zomer nog over de oververhitting van de Nederlandse economie, dus wat dat betreft komt de crisis niet op het slechts denkbare moment.' Van Ewijk vreest geen deflatie: 'de olieprijs zal wel wat omlaag gaan, maar het worden geen "Japanse toestanden" met een crisis van tien jaar'. Kreten over een huizenmarkt bubbel in Amsterdam zijn volgens van Ewijk overdreven, de prijzen zijn gewoon te verklaren. In de Verenigde Staten is er wel duidelijk sprake van een huizenmarkt bubbel, en de ontwikkelingen daar zullen een duidelijke invloed op Nederland en de EU hebben. Ten slotte verwacht van Ewijk een scherpere renteverlaging. 'Een verlaging van slechts 0,5 procentpunt is niet consistent met de vrees voor een recessie'.

Mathijs Bouman

Tekst: Richard Nooij

Geboren	1966
Studeerde	Economie, promoveerde in 1998
Was (o.a.)	Adjunct-hoofdredacteur van het zakenblad FEM Business
Is nu	Beurscommentator bij RTL-Z en columnist
Trivia	Was intensief betrokken bij de vertaling van de biografie van Alan Greenspan.

Mathijs Bouman overdonderde de Room for Discussion met enkele boutespraken. Ten eerste zag hij de maatregelen tot dan toe als lapmiddelen: 'de geldmarkt wordt weliswaar overeind gehouden en de ondergang van het systeem voorlopig afgewend, maar de troep op de balansen van de banken is nog lang niet opgeruimd'. Hij verwachtte dat de AEX nog een tijd op en neer zou blijven gaan omdat niemand meer een instapmoment durft te voorspellen (een moment van waaraf de koersen weer omhoog zullen schieten, red.). Een concrete voorspelling over de stand van de AEX en de Dow Jones gaf hij echter niet, omdat hij dit niet gepast vond gezien zijn

positie. Wel zette hij beursanalisten die een ondergrens van 220 punten aan de AEX toekenden weg als 'charlatans die uit koersgrafiekjes patronen proberen te ontdekken op dezelfde manier als zieners dat doen uit theebladeren en ingewanden'. Hij ziet niemand als winnaar uit de crisis komen, maar ziet de Emerging Markets als grootste verliezers. 'In tegenstelling tot bijvoorbeeld Nederland kunnen zij deze economische terugslag niet opvangen'. Als hoofdschuldige van de crisis worden de quants aangewezen: 'deze rekenwonders in het bankwezen zijn te ver gegaan met hun financiële innovaties'.

Casper van Ewijk

Mathijs Bouman

Help ons de oorlog uit een kindsoldaat te halen. Kijk op www.warchild.nl

WAR
child

Het eerste blok zit er alweer op en Sefa kijkt met trots terug op vele succesvolle activiteiten die hebben plaatsgevonden. Ook het tweede blok staat in het teken van vele mooie activiteiten. De Amsterdam Marketing Challenge, de Accountancy Tour, het Rostra Congres en het gala zullen in de maanden november/december plaatsvinden. Hieronder volgt een impressie van de verschillende activiteiten die hebben plaatsgevonden of die binnenkort volgen.

Z.G.A.N. commissie

Ook dit jaar heeft Sefa weer een echte Z.G.A.N. (Zo Goed Als Nieuw) commissie. Deze commissie bestaat uit eerstejaars studenten die in kleine groepjes activiteiten/projecten voor de commissie, Sefa of de faculteit organiseren. Inmiddels heeft al een aantal activiteiten plaatsgevonden, zoals borrels, een ZGAN-avond en het feest. Ook op dit moment is iedereen druk bezig met de komende activiteiten, zoals Eén Dag Accountant, een spetterende nieuwjaarsactiviteit en het gala.

Intern Weekend 1

Vrijdag 10 oktober was het zover: 45 actieve leden vertrokken richting Kamerik. Bij aankomst werden de hongerige magen gestild door een heerlijke gourmet. Vervolgens werd er moed ingedronken voor een avond/nacht lang karaoke. De rest van het weekend stond in het teken van sportieve activiteiten, genieten van het heerlijke weer, feesten in Brothers en een bezoek aan de bioscoop. We kijken nu al uit naar het tweede weekend!

Accountancy Tour

Een dag lang inhouse bij een van de Big Four van de accountancy sector. Op 4 november organiseerde Ernst & Young een case en een cocktail workshop. Tijdens de dag was er volop gelegenheid om jonge Ernst & Youngers te ontmoeten. Op 6 november was de beurt aan KPMG. Een volledig nieuwe case stond op het programma. Tijdens de dag werd er gedoken in de wereld van een televisieproducent en kregen de deelnemers de kans om de sfeer te proeven binnen KPMG. Bij PricewaterhouseCoopers ging men op

11 november aan de slag met een business case waardoor de studenten met meerdere aspecten van accountancy in aanraking kwamen. Aan het eind van de dag ging PwC met de deelnemers langs Warchild waar een workshop wachtte. Gebaseerd op een van de toonaangevende klanten van Deloitte werd op 13 november gewerkt aan een real life case. Genoeg ruimte om Deloitte op informele wijze te leren kennen was er tijdens de middag die volstond met actie.

Alle dagen waren een groot succes en werden afgesloten met een geweldig diner!

Amsterdam Marketing Challenge

Presentaties van TNT en Randstad, een workshop van Heineken of een training van Ebbinge of Option Alt konden op 19 november bijgewoond worden tijdens de Amsterdam Marketing Challenge. Studenten hebben op deze dag een kijkje kunnen nemen in de keuken van deze bedrijven. Verder heeft gastspreker Marcel Aarts, directeur business marketing bij Western Digital, een inspirerend verhaal verteld over hoe Global Marketing binnen een multinational in de praktijk wordt toegepast. Natuurlijk werd er nog uitgebreid nageborreld met de bedrijven en de studenten.

Rostra Congres

Drie december vindt het jaarlijkse Rostra Congres plaats. Het thema dit jaar is 'Strijd der grootmachten - Europa, leider of eeuwige tweede?'. Tijdens dit evenement worden lezingen door prominente sprekers afgewisseld met discussies tussen alle aanwezigen. Studenten, politici, wetenschappers en interessante personen uit het Nederlandse bedrijfsleven zullen op

deze dag aanwezig zijn om op een interactieve manier te discussiëren over de rol van Europa op de wereldmarkt. Bekende namen als prof. dr. Arnoud Boot, prof. dr. Alexander Rinnooy Kan en Ad Scheepbouwer spraken tijdens eerdere edities van dit evenement.

Op de dag zelf vindt rond het middaguur een lunch plaats waarbij studenten eveneens kunnen meedoen aan een workshop en de dag wordt afgesloten met een borrel waar op een informele manier nagepraat kan worden over het congres. Je kunt je inschrijven via de Sefa website: www.sefa.nl/congres.

Gala

Dit najaar is het weer tijd voor een gala. De locatie is echter nog een verrassing. Voor het eerst wordt er vooraf aan het gala een diner aangeboden. De commissie is nog druk op onderzoek uit naar leuke activiteiten die tijdens het gala aangeboden kunnen worden. Verder kan een live band/DJ, lekkere hapjes en veel drank verwacht worden. Alle actieve leden van Sefa, inclusief partner, zijn van harte welkom om er een mooi gala van te maken!

Start nieuwe projecten

De Research Project Commissie 2009 is al een tijd druk bezig met het treffen van voorbereidingen voor het onderzoeksproject dat in de zomer van 2009 plaats zal vinden. De selectierondes voor de deelnemers komen eraan dus houdt de website www.sefa.nl/researchproject in de gaten als je uitkijkt naar een internationale, leerzame maar bovenal onvergetelijke zomer.

Ten slotte gaan er binnenkort nog een aantal andere commissies van start. Wil jij helpen bij prestigieuze projecten als de Amsterdamse Carrière Dagen of het Rostra Congres 2009? Of ga jij de uitdaging aan met het nieuwe project: Tour d'Entrepreneur? Stuur dan een e-mail naar internezaken@sefa.nl.

Commissie onder de loep: Consultancy event

Tamara Schutte (Voorzitter Consultancy event commissie)

Op donderdag 9 oktober vond het Consultancy Event plaats. Om 9.30 uur vertrok de rondvaartboot met de deelnemers voor een boottocht door de mooie Amsterdamse grachten. Na een half uur rondvaren werd de tot dan toe onbekende locatie eindelijk bekend. Er werd aangemeerd bij het Geelvinck Hinlopen Huis op de Herengracht.

Na het welkomstwoord kon de dag echt van start gaan. De dag bestond uit twee rondes waarbij elke deelnemer een ronde bij BCG en een ronde bij McKinsey volgde. Elke ronde begon met een bedrijfspresentatie waarna de deelnemers aan de slag gingen met een case, om zo een beeld te krijgen van het bedrijf en het werk van de consultant. Naast al dit harde werken was er natuurlijk ook ruimte voor een overheerlijke lunch tussen de rondes. De dag werd afgesloten met een borrel. Aangezien de laatste deelnemers pas om 19.00 uur de locatie verlieten, denk ik dat we mogen kunnen concluderen dat ook dit een geslaagd onderdeel was.

We hebben veel positieve reacties ontvangen op de dag en ik denk dat we kunnen van een groot succes!

Vincent van der Pas (Commissielid Consultancy event)

Mijn doel als commissielid was het opzetten van de promotie voor studenten van de FEB. Het uitvoeren van deze taak vergde een heleboel van de creatieve vermogens. Net als alle andere commissies wilden we immers een afwijkend promotiemiddel hebben. Dit resulteerde in een aanpak die draaide rond het thema 'Heb jij het inzicht? Zet dan de koers uit!'. Door middel van ingenieuze flyers, boottochten en borrels hebben we uiteindelijk een grote groep studenten kunnen bereiken, met als resultaat een groep talentvolle studenten die we de bedrijven konden voorleggen.

Samen met het regelen van de locatie vormde het opzetten van de promotie een mooie mogelijkheid om mijn studie aan te vullen met commissie ervaring. Het grootste pluspunt aan mijn werk binnen deze commissie vond ik echter de enorme vrijheid die je bij het invullen van event gegund wordt. Daardoor krijg je de mogelijkheid om creativiteit op een mooie manier in de praktijk te brengen.

Patrick Stastra (deelnemer Consultancy event)

De twee meest prestigieuze strategie consultingkantoren waren vertegenwoordigd om de veertig uitverkoren studenten te woord te staan. De dag bestond uit een presentatie en case van The Boston Consulting Group en McKinsey & Company. De presentaties zaten (uiteraard) erg strak in elkaar, maar de echte kijk in de keuken kregen we bij de cases. Ik heb erg veel geleerd van de aanpak van deze twee bedrijven, waarbij strategische problemen worden aangepakt middels een boom met subproblemen die steeds maar verder vertakt, totdat je op het punt komt dat je één zo'n vertakking kunt oplossen. Naast de aanwezigheid van deze topconsultants maakten de locatie en de lunch dit evenement tot een groot succes!

Agenda voor december

1 december	Actieve leden uitje
3 december	Rostra Congres
17 december	Deadline aanmelden ACD commissie
18 december	Borrel
In december	Gala

In de serie 'Niet verplicht, wél aanbevolen' behandelt de Rostra Economica in elke editie een boek dat niet bij je tentamenstof hoort, maar wel erg de moeite van het lezen waard is.

In deze editie: 'When Genius failed' van Roger Lowenstein.

Borrelpraat en tegeltjeswijsheden nader bekeken

Tekst: Margarita Volodina

Als wetenschappers zouden we wel beter moeten weten dan uit te gaan van dogma's. Vooral in het kader van de kredietcrisis zijn de financiële deskundigen hiervoor op hun vingers getikt. Huizenprijzen konden immers enkel omhoog, nietwaar? Zo hebben beleggers ook een aantal 'wijsheden' welke houvast moeten bieden in de complexe beleggingwereld. 'Beleggingstips van analisten leveren superieur rendement' of 'een aandelensplitsing heeft een koers aantrekkende werking', zijn voorbeelden hiervan. In het boek 'Fabeltjes over Beleggen' onderzoeken Arie Buijs en Dirk Gerritsen of historische cijfers dergelijke wijsheden bevestigen of naar het rijk der fabelen verwijzen.

'We kunnen niet allemaal de markt verslaan, want met zijn allen zijn we de markt', is een opmerking gegrepen uit het boek 'Fabeltjes over Beleggen'. De meeste mensen kennen wel iemand die zijn of haar geluk op de effectenbeurs beproeft. Iedereen die wel eens met de gedachte gespeeld heeft om hier zelf ook mee te beginnen of dit al doet, luistert graag naar de ervaringen van bekenden. Maar ook als bijvoorbeeld iemand van beursgenoten op tv komt, nemen we zijn visie graag aan als wijsheid. De auteurs van dit boek hebben de fabeltjes die hen om de oren vlogen, maar ook uitspraken die ze op Nederlandse beleggingssites aantreffen, bijgehouden en onderzocht.

In de inleiding wordt direct korte metten gemaakt met een aantal oude fabeltjes als 'never sell Shell'. Maar snel daarna, in het eerste hoofdstuk, zijn het wat algemenere wetenswaardigheden over de beurs die de revue passeren, zoals rendementen, efficiënte markten en de psychologische kant van het beleggen, om zo een illustratie te geven van hoe de beurs in elkaar steekt. Veel van deze dingen waren niet nieuw voor me aangezien mijn studierichting financiering is. De auteurs geven hier onder andere beknopt uitleg over de theorie van het Capital Asset Pricing Model en het verdisconteren van cashflows. Dit doen ze

echter zonder het beestje bij naam te noemen. De wiskundige voorbeelden die je in lesboeken wel aantreft ontbreken echter, waardoor dit gedeelte, naar mijn idee, lastig te volgen lijkt voor iemand die zich hier voor het eerst in verdiept.

Voor het grootste gedeelte van het boek is de materie verder wel goed te volgen, ook voor de leek op het gebied van financiële theorie. De volgende hoofdstukken spitsen zich namelijk toe op concretere onderwerpen en trekken talloze zeer gevestigde en bekende ideeën in twijfel. Eerst wordt verduidelijkt wat er precies achter de fabeltjes steekt. Hierbij kan je bijvoorbeeld denken aan de werking van een product of bepaalde aannames die achter een dergelijke fabel steken. Dan worden de onderwerpen aan de hand van onder andere grafieken nader bekeken. Zo wordt bijvoorbeeld onderzocht wat de daadwerkelijk behaalde rendementen van IPO's (Initial Public Offering, de beursgang van een bedrijf) zijn, wat de behaalde rendementen zijn van bedrijven die hun eigen aandelen inkopen en hoe goud scoort ten opzichte van de AEX-index. Verder wordt met behulp van een rekensommetje het hefboomeffect binnen vastgoed uitgelegd en er wordt een praktijkvoorbeeld gegeven om onder andere meer inzicht te verschaffen in de risico's van het investeren in callopties.

'Fabeltjes over Beleggen' is voor het grootste gedeelte goed te volgen zonder voorkennis. Het is dit jaar in de boekwinkels verschenen en is dus zeer recent. De kredietcrisis was al in volle gang bij het opstellen van dit boek en dat is uit de tekst zo nu en dan op te maken. Bij het lezen zal iedereen ongetwijfeld bekende fabeltjes tegenkomen. Dit maakt het boek zeker interessant en de moeite waard voor degene die met de gedachte speelt om te beleggen of dat al doet. Bovendien telt het boek slechts 139 pagina's, dus de snelle lezer heeft het in een treinreisje Parijs uit. Het is daarmee leuk voor onderweg of om op vakantie mee te nemen.

Titel: Fabeltjes over beleggen, borrelpraat en tegeltjeswijsheden nader bekeken

Auteurs: Arie Buijs en Dirk Gerritsen

Aantal pagina's: 139

Jaar van eerste uitgave: 2008

ISBN: 978-90-470-0085-3

Kwaliteit: ★ ★ ★ ★ ★
Leesbaarheid: ★ ★ ★ ★ ★
Actualiteit: ★ ★ ★ ★ ★

Margarita Volodina is 22 jaar oud en bachelorstudent bedrijfseconomie.

TECHNICAL & COMMERCIAL GRADUATES

There are three ways to get a job with Shell. It's up to you to decide which one works best for you. Whichever path you take, you can expect plenty of training and career choices once you arrive. So you can develop your potential, and together we can help build a responsible energy future.

Internships

You can experience Shell directly through a paid student internship, which can last anything from eight weeks up to a year. Shell internships are a fully assessed route into Shell where you will gain first-hand experience of what it's like to work with a global company.

Gourami Business Challenge

This is a one week challenge for final year students, where you'll work as part of a team to develop a business plan for Shell in the fictional country of Gourami. The challenge simulates situations that arise in the energy industry and gives you a chance to make strategic decisions and recommendations.

Shell Recruitment Day

Here we'll explore how well you cope with various business scenarios – assessing your capacity to analyse critical issues and identify the wider implications, as well as your aptitude for dealing with change and driving your own learning, and your ability to identify and influence key stakeholders.

Think further. Visit www.shell.com/careers and quote ref. xxx when you apply. Shell is an equal opportunity employer.

FEB vraag

Of het nu gaat over de kwaliteiten van Bos als crisismanager of over wie dit alles had kunnen voorkomen: iedereen heeft wel een mening over de kredietcrisis. Geheel in het teken van het feest van Sinterklaas volgende week, vroegen wij het volgende aan FEB studenten: **Wie moet er in de zak mee naar Spanje? Wie is de schuldige van deze crisis? Dezelfde vraag is gesteld aan economen die kwamen spreken bij de Room for Discussion. In deze Rostra kunnen jullie de antwoorden van de toekomstige kenner en de topeconomen van nu vergelijken!**

Tekst: Hanne van Voorden

Lokhan Wong 6e jaars Algemene Economie + Econometrie

'Van mij mogen de mensen van Wallstreet met z'n allen mee in de zak. En dan bedoel ik dus de mensen die veel te inhalig zijn geweest. Ze waren vooral bezig met het vullen van hun eigen zakken. Het is echter moeilijk om een strafmaat vast te stellen. Je kunt ze moeilijk allemaal straffen, want dan benadeel je ook sommige goede bankiers.'

Steven Constandse 9e jaars Bedrijfseconomie

'Het zijn vooral Amerikanen die in de zak moeten. Allereerst natuurlijk George Bush, maar ook de topmanagers van banken, pensioenfondsen en verzekeraars. De topmanagers, omdat zij teveel hebben ge-graaid en alleen maar aan de korte termijn dachten, in plaats van aan de lange termijn prestaties van het bedrijf waar ze werkten. En George Bush, omdat hij het gewoon heeft moeten weten. Hij zal vast wel ge-waarschuwd zijn door zijn adviseurs maar ondertussen heeft hij alles toegelaten. Nu zit hij in de problemen en moeten ze mil-jarden investeren.'

Andrea van Vliet 3e jaars Organisatie Economie

'Het management en de bankiers die bonussen hebben gekregen, terwijl vervolgens het bedrijf waar ze werkten failliet is gegaan of door de staat moest worden gered. Het is natuurlijk onrechtvaardig dat die mensen miljoenen hebben gekregen, terwijl ze helemaal geen goed werk hebben gedaan. Het bedrijf gaat failliet, vele investeerders en spaarders zitten in de problemen en zij lopen gewoon met het geld weg.'

Joost van Keeken Schakelstudent Business Studies

'Wat mij betreft de hypotheekverstrekkers, zij waren alleen bezig met hun eigen geld en dan ook nog over de rug van anderen. Ze hadden niet zomaar aan iedereen een hypotheek moeten verstrekken, want de mensen die nu hun lasten niet meer kunnen betalen zijn hiervan de dupe geworden. Er zou dus betere regelgeving moeten komen, meer openheid en strikte richtlijnen voor het verstrekken van hypotheeken.'

Suzanne Ruwaard 3e jaars Industrial Organisation

'Ik denk niet dat er per se één schuldige is. Het is normaal voor de economie dat er om de zoveel tijd een recessie is. Nu is het wel extreem, natuurlijk. Dit komt denk ik door verschillende dingen. Misschien dat het gedeeltelijk is begonnen in de Verenigde Staten, toen de huizenmarkt begon in te storten. Als het vertrouwen in de markt eenmaal weg is, gaat het fout. Alles staat namelijk met elkaar in verbinding en dan krijg je een soort van domino-effect. De globalisatie maakt de economie ook wel kwetsbaar.'

Master your future

Voorlichtingsavond

»Thinking Business«

Parttime opleidingen voor professionals:

- Accountancy (RA)
- Controlling (RC)
- Auditing (RO)
- IT-Auditing (RE)
- The Amsterdam MBA
- The Independent Executive MBA
- Financial Planning (MFP)
- International Finance (MSc)
- Enterprise Risk Management (MSc)
- Verzekeringskunde (MSc)
- Business Studies (MSc Bedrijfskunde)

Meer informatie en aanmelden: www.abs.uva.nl

Roderick Veelo

Geboren	2 oktober 1964
Studeerde	Politicoologie in Amsterdam
Was (o.a.)	Nieuwslezer voor het illegale station Radio Decibel
Is nu	Nieuwslezer RTL-Z
Trivia	Was verliezend finalist in 'Wie is de Mol'

Op de afsluitende bijeenkomst interviewde Veelo voor het RTL-Z programma 'Kijker aan zet' Van Wijnbergen en Van den Brink. Zoals te zien is, is Veelo zelf niet erg optimistisch met zijn verwachtingen. Ook de goudbeleggers zullen volgens deze politoloog niet erg profiteren van de malaise, een prijs van \$850,- is namelijk zijn verwachting. Deze crisis kent volgens hem geen winnaar, echter wel schulden. Zoals George Bush die onverantwoord veel te veel mensen, die het zich niet konden veroorloven, aanmoedigde om een huis te kopen. Met hem zijn ook grote delen van de Amerikaanse overheid schuldig, aldus Roderick Veelo. Ook de voormalige *chairman* van de Fed, Alan Greenspan, is *to blame*. De uitslag van de Amerikaanse presidentsverkiezingen ziet hij gunstig uitvallen voor de democraten. Barack Obama zal volgens hem de 44ste president worden. 'Maar eigenlijk hebben we een soort Ronald Reagan nodig'.

Roderick Veelo

Sweder van Wijnbergen

Dolf van den Brink

Tekst: Lennart Verhoef

Geboren	1948
Studeerde	Economie aan de UvA en promoveerde in 1977
Was (o.a.)	Lid van de Raad van Bestuur van ABN-Amro
Is nu	Hoogleraar Bank en Effectenbedrijf aan de Universiteit van Amsterdam
Trivia	Is bijzonder hoogleraar

Deze ex-bankier liet ook zijn licht op de kredietcrisis schijnen in de Room for Discussion. Ook de voorspellingen van Van den Brink zijn niet erg optimistisch. De verwachting van Van den Brink is dat de komende recessie een aantal cycli van recessies zal inluiden. Dit is dan ook een andere crisis dan die van de afgelopen 35 jaar. Ook volgens Van den Brink is er geen winnaar van deze crisis, iedereen verliest. De schulden is wel duidelijk, de bankiers. Dat ABN-Amro ooit verkocht is aan Fortis, vind Van den Brink een vreemde zaak. Hij zegt dat hij geen onderzoek kent dat aantoont dat er synergie voordelen zijn bij

de samenvoeging van banken uit twee verschillende landen. Daarnaast ziet, ook hij, Obama als winnaar uit de verkiezingsstrijd komen.

Dolf van den Brink (foto: Ineke Oostveen)

Sweder van Wijnbergen

Geboren	7 april 1951
Studeerde	Natuurkunde aan de Universiteit van Utrecht, econometrie aan de Erasmus Universiteit, promoveerde in 1980 aan MIT in de economie
Was (o.a.)	Hoofdeconoom bij de Wereldbank en secretaris-generaal bij het Ministerie van Economische zaken
Is nu	Hoogleraar macro-economie aan de Universiteit van Amsterdam
Trivia	Mag de titel baron voeren

Ook Van Wijnbergen deelde zijn ideeën over de crisis in de afsluitende bijeenkomst. Een recessie zat er volgens hem aan te komen, de kredietcrisis brengt dit alleen een jaar naar voren. Exacte voorspelling wil Van Wijnbergen niet geven, maar over twee maanden hebben we in Nederland een nieuwe stap gezet richting een recessie. Hier zullen we vóór 2009/2010 niet uitkomen. Deze crisis kent dan ook geen winnaar. Het is geen *zero-sum game*; iedereen verliest. Een schulden, die met Sinterklaas mee mag in de zak naar Spanje, is er wel. Zijn naam is Henry Paulson en hij is de minister van financiën in de VS. Volgens Van Wijnbergen is het fout dat hij Lehman Brothers liet vallen begin september. Eerder had hij ervoor gekozen om een kleinere minder belangrijke bank, Bear Stearns, wél te redden. Ook Bush mag mee in de zak met Paulson. Maar niet met de krediet-

crisis als enige reden. 'Bush is een generieke ramp' aldus Van Wijnbergen. Het is dan een groot geluk dat er weer presidentsverkiezingen zijn. Obama is een intelligente en rustige man, die Van Wijnbergen graag als winnaar ziet van de verkiezingsrace. Met McCain is wel voorstander van *free trade*, iets waar economen erg van houden, maar de wereld wordt er niet veel veiliger op met McCain. Van Wijnbergen hoopt dat de voorsprong van Obama aanhoudt en dat niet zal blijken dat er een bias in de voorspellingen zat. De Nederlandse politici moeten zich gaan bezighouden met strakere regels voor financiële wereld. Ook zouden investment-bankiers meer controle moeten krijgen. Maar toch moeten politici niet te hard van stapel lopen. 'Ze lijken de laatste weken wel verliefd te zijn geworden op hun eigen daadkracht', volgens Van Wijnbergen.

Life is All about Options...

$$((4 + 3)^2 + 4) / 1/4 = \dots \quad \sqrt{576 + 11 \times 3^2} = \dots$$

$$11 + 6^3 = \dots \quad \sqrt{196} = \dots$$

<http://- - - . . . - - - . . .>

Post-Keynesiaanse concepten in de kredietcrisis

'Booms carry within them the seeds of their own destruction'
(Keynes 1937, p. 210)

Tekst: Nadine Ketel

Voor economen zijn spannende tijden aangebroken met de huidige kredietcrisis. Ook op de FEB is dit merkbaar; dagelijks werd er in de 'huiskamer' gepraat over de oorzaken en gevolgen van de kredietcrisis. Het is interessant om te bekijken welke concepten de 'knappe koppen' gebruiken om de crisis te beschrijven. De mainstream economische theorie kent voor de beschrijving van de oorzaken niet echt een goed handvat; een crisis komt daarin tenslotte als een donderslag bij heldere hemel (oftewel een exogene schok). Ook over de mogelijke gevolgen durven weinigen zich uit te spreken, Friedman's instrumentalisme ten spijt. Er lijkt dus een roep te zijn naar theorieën die de werkelijkheid van vandaag, en eventueel de beleidsimplicaties voor morgen, goed kunnen verklaren. Zo ontstaat er ruimte voor concepten uit andere theorieën, bijvoorbeeld de Post-Keynesiaanse. De hoofdvraag van dit essay is dan ook: 'Welke concepten van Post-Keynesiaanse Macroeconomie hebben economen de afgelopen weken gebruikt als zij de kredietcrisis probeerden te verklaren?'

In dit essay zal ik allereerst mogelijke Post-Keynesiaanse beschrijvingen van de huidige gebeurtenissen bespreken. Vervolgens beschrijf ik mogelijke beleidsimplicaties die Post-Keynesiaanse auteurs aanvoeren. Bij beide onderwerpen leg ik een link tussen de theorie en uitspraken gedaan door sprekers in de 'huiskamer' gesprekken'.

Fluctuaties in de economie

Zoals in de inleiding al aangevoerd werd kent de mainstream theorie geen endogene verklaring voor het ontstaan van crises. De wereld is hun ogen een gesloten systeem gerepresenteerd door een formeel model dat empirisch getest kan worden. Post-Keynesianen erkennen echter dat verassingingen inherent zijn aan het feit dat de economie een open systeem is waarin men niet alle variabelen kent. Het sociale systeem met haar instituties en conventies evolueert en het menselijke handelen kan voor verassingingen zorgen (Dow 2001, p.16). Misschien refereerde John Kwoka (professor van de North Eastern University in Boston) hier wel aan toen hij in zijn interview zei: 'this crisis is a man-made disaster'. Volgens Keynes hoeft dit helemaal niet expres te zijn gebeurd, want, 'we have, as a rule, only the vaguest idea of any but the most direct consequences of our acts' (Keynes 1937, p.213).

Fluctuaties kunnen dus gevolgen zijn van verassingingen, maar volgens Post-Keynesianen kunnen ze ook inherent zijn aan het systeem. In de huiskamergesprekken werd dit ook erkend, zo noemde Lex Hoogduin (chief economist bij Robeco) het bestaan van crises inherent aan het kapitalisme. Volgens Keynes (1937, p. 221) hangt het niveau van output en werkgelegenheid, en dus ook de fluctuaties, daarin af van de investeringsratio. En laat deze nou net het meest gevoelig zijn voor fluctuaties omdat de investeringsratio afhangt van de toekomst waarover zoveel onzekerheid bestaat, onzekerheid die niet te vatten is in een concept als rationele verwachtingen. Binnen de Post-Keynesiaanse theorie onderscheidt Skott (2003, pp 40-41) vier verschillende aspecten die conjunctuurcycli kunnen genereren. Van deze vier lijkt de financiering van investeringen via financiële markten, de meest relevante voor de huidige problemen. Wanneer fluctuaties omslaan in een crisis proberen zowel Fisher (1933) als Minsky (1977) te verklaren met respectievelijk de schuld-deflatiecyclus en de financiële instabiliteitshypothese.

Volgens Minsky's financiële instabiliteitshypothese veranderen de ideeën over een acceptabele schuldstructuur in de tijden dat het goed gaat met de economie. Doordat het lang goed gaat is het toekomstbeeld optimistisch, daalt de risicopremie

op leningen en stijgen de prijzen van financiële activa. Aldus Minsky: 'The tendency to transform doing well into a speculative boom is the basic instability in a capitalist economy.' (Minsky 1977, p. 24) Moeilijkheden ontstaan er zodra de present values van leningen veranderen als een gevolg van een hogere rente (door een hogere risicopremie) en tegenvallende inkomsten. Oftewel, 'units which (apart from hedge finance) engage in speculative finance depend not only on the functioning of factor and product markets but also upon the normal functioning of financial markets.' (Minsky 1977, p. 25). Dit verhaal is goed toepasbaar op de huidige kredietcrisis; de 'units that engaged in speculative finance' zijn de banken die subprime hypotheek opkochten en daarvoor een veel te lage risicopremie eisten. De inkomsten vielen door het inzakken van de Amerikaanse huizenmarkt tegen en vervolgens moest enorm afgeboekt worden. Op zich was dit probleem niet zo heel groot maar omdat de financiële markten opeens niet meer normaal functioneerden kwamen veel meer banken en bedrijven in de problemen. Hoogleraar behavioral game theory Theo Offerman illustreerde deze omslag door een experiment te omschrijven met twee evenwichtsituaties: in de eerste situatie is vertrouwen (bijvoorbeeld in financiële markten) hoog en functioneert het systeem normaal. De tweede evenwichtsituatie wordt gekenmerkt door

Matthijs van Veele

een complete afwezigheid van vertrouwen. Als mensen door een bepaalde gebeurtenis vertrouwen verliezen kan het evenwicht in een keer van het vertrouwensevenwicht naar compleet wantrouwen schieten. Offerman liet zien dat zodra je in het niet-vertrouwen evenwicht zit, het heel moeilijk is om terug te komen het 'goede' evenwicht.

De rol van innovaties

Als trigger van de kredietcrisis komen in de huiskamer telkens de rol van subprime hypotheek en de hieraan gekoppelde 'ingewikkelde' financiële producten aan bod. Deze financiële producten kan men zien als een innovatie, iets dat zowel Minsky als Fisher noemt. Ook bijzonder hoogleraar Sweder van Wijnbergen noemde het woord innovaties, die volgens hem essentieel zijn voor een hoge groei van de economie. Volgens Keynes (1937, p. 213) kun je de implicaties van dergelijke innova-

'Jort Kelder had hier overigens geen antwoord op'

ties, net als bijvoorbeeld het verloop van een wereldoorlog, onmogelijk voorspellen. Om er toch maar iets over te kunnen zeggen baseren we ons op drie veronderstellingen: de toekomst is gelijk aan het heden, prijzen zijn een correcte weergave van toekomstige opbrengsten en de meerderheid heeft de wijsheid in pacht, dus je kunt maar beter doen wat de meerderheid doet. Het gevolg hiervan is dat schokken heel plotseling kunnen lijken: 'being based on so flimsy a foundation, it is subject to sudden and violent changes' aldus Keynes (1937, 214). Minsky (1977, p. 24) is nog specifiek op het gebied van financiële innovaties, volgens hem wordt met elk nieuw financieel instrument de hoeveelheid beschikbare financiering groter en kunnen we daardoor nog meer schulden aangaan. Deze schulden kunnen uiteindelijk weer leiden tot meer financiële instabiliteit.

De 'graacultuur'

Een zeer populair gespreksonderwerp zijn de beloningen van bankdirecteuren en de rol die zij speelden in het ontstaan van de crisis. Volgens Fisher (1933, p. 349) raken we overladen met een schuldenlast in vier

fases. Eerst gaan mensen schulden aan met de hoop op winsten of dividenden in de toekomst. In de tweede fase hopen zij op een verkoopwinst, terwijl in de derde fase rücksichtsloze promotie gericht op een publiek dat gewend is aan steeds hogere verwachtingen een rol gaat spelen. In de laatste fase kan er zelfs sprake zijn van misleiding en fraude. Ook deze theorie kwam terug in de huiskamergesprekken, met Lex Hoogduin die refereerde aan het feit dat aan het begin van een boom eerlijke winsten worden gemaakt maar dat er tegen het einde altijd gegraaid wordt om nog te pakken wat je pakken kan voordat de markt weer omlaag gaat.

In dit verband kwam ook de marginale productiviteitstheorie van arbeid aan bod. Docent micro-economie Matthijs van Veele vroeg aan Jort Kelder of hij vond dat de marginale productiviteitstheorie nog

opgaat als bankdirecteuren bonussen krijgen die het nemen van excessieve risico's uitlokken. Met deze potentiële verwerping van de theorie zullen Post-Keynesianen het volledig eens zijn. Lonen zijn volgens Robinson (1972, p.9) afhankelijk van instituties en sociale relaties en je relatieve verdiensten hangen af van de onderhandelingskracht van de groep waar je toe behoort. Volgens Pettifor en Greenhill (2003, p. 16) hebben financiers bijvoorbeeld steeds meer macht gekregen door het opheffen van restricties op kapitaalverkeer. Mogelijk hebben zij deze macht kunnen vertalen in hogere lonen. Jort Kelder had overigens geen antwoord op de vraag.

De implicaties voor beleid

Een veel gehoorde vraag in de huiskamer was toch wel 'hoe moeten het nu verder?'. Sommigen pleitten voor het totaal afschaffen van het kapitalisme, anderen voor de terugkeer naar de goudstandaard maar vooral leek er consensus te bestaan over het feit dat de controle over financiële markten verloren was. Volgens Robinson (1972, p.5) zag Keynes dit gevaar in, want 'He believed that it would be necessary to have a general social control' ➔

over investment'. Zelf pleit zij ook voor een 'good financial society' waarin de neiging van bedrijven en bankiers om speculatief te financieren beperkt wordt. Minsky zegt bijna hetzelfde, en ziet hierin een rol voor de centrale banken: 'the FED must pay more attention to credit market conditions whenever the importance of speculative financing increases, for the continued workability of units that engage in speculative finance depends upon interest rates remaining within rather narrow bounds.' (Minsky 1977, p. 25).

Deze verantwoordelijkheid van de FED behelst meer dan het controleren van de geldhoeveelheid, want juist op dit gebied geloven Post-Keynesianen niet in haar invloed. Volgens Galbraith en Darity (1994, p. 394) geloven Post-Keynesianen dat de centrale bank over het algemeen de geld-

tifor en Greenhill (2003, p. 23). De Centrale Bank zou dus meer controle moeten nemen om excessief lenen te voorkomen. Mensen hebben volgens Post-Keynesianen 'animal spirits' en creëren via 'herd behaviour' hun eigen werkelijkheid (Galbraith en Darity, pp 399-401). In de kredietcrisis is dit wederom toe te passen op de markt voor subprime hypotheek, waar mensen die het nooit zouden kunnen betalen een hypotheek aangesmeerd krijgen. Hoogleraar economic dynamics Cars Hommes bracht in dit opzicht de irrationaliteit van de markt ter sprake, waarin mensen zich niet als *rational agents* gedragen. Zijn vorm van onderzoek bevalt de post-Keynesianen blijkbaar goed, gezien de opmerking van Galbraith en Darity (1994, p. 401) dat 'game theory in general provides one of the most exiting realms of current research in macro-economics'.

'Being based on so flimsy a foundation, it is subject to sudden and violent changes'

hoeveelheid levert die gevraagd wordt door economic agents, en is haar eigen invloed daarop beperkt. Dit is misschien de reden voor de enorme discrepantie die is ontstaan tussen de geld economie en de reële economie, ook genoemd door Pet-

Conclusie

In twee weken huiskamergesprekken in de hal van de FEB zijn gezien het bovenstaande een aantal Post-Keynesiaanse concepten ter sprake gekomen, ook al werden ze niet altijd bij die naam genoemd. Het opvallendste zijn hierbij Minsky's financiële instabiliteittheorie en Fisher's schuld-deflatie cyclus. Uitspraken en theorieën die al lang geleden ontwikkeld zijn (Fisher in 1933, Keynes in 1936) blijken dus ook nu nog hun nut te bewijzen.

Jort Kelder

Nadine Ketel is vijfdejaarsstudent Algemene Economie. Dit jaar begint zij aan haar master Algemene Economie. Naast economie volgt zij ook vakken bij politicologie en econometrie.

Literatuur

- Dow, Sheila (2001), "Post Keynesian Methodology", in: R.P.F. Holt & S. Pressman (eds.), *A New Guide To Post Keynesian Economics*, Routledge, London pp11-20.
- Fisher, Irving (1933), 'The Debt-Deflation Theory of Great Depressions', *Econometrica* Vol 1 nr 4 pp. 337-350.
- Galbraith, James.K. and Darity, William Jr. (1994), *Macroeconomics*, Houghton Mifflin, Parts of Ch. 12, "The Post-Keynesian Vision", pp. 389-404
- Keynes, John M. (1937), 'The General Theory of Employment', *The Quarterly Journal of Economics* 51 (2), pp. 209-223.
- Minsky, Hyman P. (1977), 'The Financial Instability Hypothesis: An Interpretation of Keynes and an Alternative to "Standard" Theory', *Challenge* March/April 1977 pp 20-27.
- Pettifor, Ann (ed.), (2003), *Real World Economic Outlook - the legacy of globalization: debt and deflation*, Palgrave Macmillan, ch. 2 + 3 written by Rolly Greenhill, pp. 20- 59
- Robinson, Joan (1972), 'The Second Crisis of Economic Theory', Richard T. Ely lecture 1971, *The American Economic Review* Vol 62 nr1-2 pp. 1-10.
- Skott, Peter (2003), 'Business Cycles', in J.E. King (ed), *The Elgar Companion to Post Keynesian Economics*, Edward Elgar 2003, pp 38-43.

Omdat je goed bent met cijfers hoef je er zelf nog niet één te worden

Kun jij cijfers vertalen naar praktische oplossingen voor onze klanten? Terwijl je hierover nadenkt, vertellen wij alvast iets meer over onszelf.

BDO is een groot, maar overzichtelijk accountants- en advieskantoor. Al onze accountants en adviseurs zijn tot de tanden toe bewapend met kennis, lef en inzicht. Dat moet ook wel want bij ons draag je al snel verantwoordelijkheid voor de klant. Onze klanten zijn veelal ondernemers die vrij willen blijven. Vrij van administratief gedoe. Vrij van lastige rapportages. Zodat ze vooral vrij kunnen ondernemen.

Als jij goed bent met cijfers en ondernemers hun vrijheid gunt, ga dan naar www.werkenbijbdo.nl

Voor vrij ondernemen

BDO

Accountants & Adviseurs

Verbazing

En opeens was hij er weer, anno 2008: John Maynard Keynes. De Britse econoom uit de jaren dertig met de verwarrende naam: Kiens, Keins of Keens? In de jaren dertig van de vorige eeuw werd Keynes gelanceerd als de wonderdokter van de economie, de advocaat van overheidsbestedingen en de man van de *multiplier*. Overigens leefde de beste man van 1883 tot 1946, zoon van een econoom en een voorvechter van vrouwenrechten, en keurig Eton en Cambridge alumnus. Zijn aanhangers vormden het Keynesianisme, neo-Keynesianisme, post-Keynesianisme en alles dat rijmt op Keynesianisme.

En nu, in het holst van de kredietcrisis, is hij weer volop terug: John Maynard Keynes als baken in de kredietcrisis. Noem zijn naam en elke econoom is weer bij de les, zeker in tijden van nood. Met de kredietcrisis is ook de rol van de overheid weer een *issue* geworden en de ontwikkelingen van de laatste tijd in het bankwezen geven genoeg stof om Keynes als *mediator* in te roepen.

En ook dit is weer verbazingwekkend. Nog niet zo heel lang geleden had Keynes de daad bij zijn eigen woord gevoegd: 'in the long run we are all dead...' Niet alleen fysiek, maar ook het gedachtegoed van Keynes was al een tijdje morsdood. Dat blijkt ook uit het volgende.

In de jaren negentig was ik op zoek naar het hydraulisch model van de economie dat door A.W. Phillips was bedacht, ontworpen en gebouwd. Het model, ook wel de MONIAC (*Monetary National Income Analogue Computer*), bestond uit een stellage met bakjes en slangen en wijzertjes en kon

door het rondpompen van water zogenaamd de stromen in de economie weer te geven. In mijn zoektocht door de catacomben van de Rotterdamse universiteit stond ik na een lang zoekproces op een dag oog in oog met het model. Zielig en verlaten stond daar de MONIAC, afgedankt tussen de verhuisdozen, net te uitzinnig om weg te gooien. Uitgelaten en verheugd meldde ik de vondst van het model bij de hoogleraar macro-economie, in de verwachting grote blijdschap te ondervinden bij een dergelijke archeologische vondst. Zijn reactie was anders. Met ingehouden woede verzocht hij mij het model te laten voor wat het was en mij nooit meer met dergelijke foute (lees: Keynesiaanse) modellen in te laten.

Toch is het Keynesiaanse gedachtegoed taaier dan men voor lief houdt. Bij elke economische ontwikkeling die naar recessie riekt, komt zowel de beurskrach van 1929 als Keynes weer op de proppen. De angst die met name niet-economen hebben voor een economische neergang lijkt de roep om een oplossing 'van boven' alleen maar te versterken. En als Keynes zou hebben geroepen dat de overheid maar meer moet uitgeven omdat de rest van de economie het er bij heeft laten zitten, dan is Keynes onze woordvoerder. Niet dat hij dat zo gezegd heeft, maar in tijden van nood hebben we geen behoefte aan nuance.

En ook dit is wel weer verbazingwekkend. De financiële crisis en de naderende recessie komen niet als een natuurramp op ons af, maar hebben een oorzaak in menselijk handelen. Hiermee zeg ik niets nieuws noch vreemds. De aanpassing van de nationale economie aan de wereldomstandigheden is niet meer dan een verstandige ontwikkeling waarin fluctuaties optreden. Het zou onverstandig zijn om in een krimpende wereldeconomie met volle vaart door te stomen, tegen de klippen op. Als op de snelweg de waarschuwingsborden aangeven dat er een file staat, dan is het ook niet erg handig om met 120 km per uur door te blijven rijden. In de meeste gevallen mindert men vaart en komt men eventueel tot stilstand, totdat het verkeer weer in beweging komt. Evenzo is het niet erg plausibel te veronderstellen dat

de overheid de economie moet stimuleren meer te groeien wanneer de rest van de wereld stil staat.

Het aardige bij Keynes is dat, met name in *The General Theory*, je er van alles in kunt lezen. Bij lezing blijf ik een zwak houden voor de consument, die zo'n prominente rol krijgt bij Keynes. In de huidige discussies over de aanstaande recessie wordt echter eerder de productiekant van de economie centraal gesteld. De verwachting is dat de productie zal stagneren en werknemers hun baan zullen verliezen. Een enkeling benadrukt dat het toch diezelfde werknemers zijn die als consument hun vertrouwen kwijt zijn, de hand op de knip houden en geen producten meer kopen en daarmee hun eigen lot bezegelen als aanstaande werkloze. De volgende cyclus levert dan alleen maar meer ellende op doordat er dan nog minder gekocht zal worden, nog minder verkopen en nog meer werklozen.

En ook dit is wel weer verbazingwekkend. Als we de consument echt centraal zetten dan zouden we eigenlijk alleen nog maar oog moeten hebben voor de inkomens die gegenereerd moeten worden in het productieproces. In de productie gaat het dan helemaal niet om de goederen, althans niet direct, maar om het vermogen van die, en andere werknemers, om te kunnen kopen. Iemand een baan aanbieden is iemand in de gelegenheid te stellen om koopvermogen op te bouwen. Een organisatie of een bedrijf is slechts een instrument om de mensen een mogelijkheid te bieden om als consument op te kunnen treden. In deze consumenteneconomie is de recessie een ontwrichting van de koopkracht van consumenten die slechts kan worden verholpen door de consument weer een inkomen te geven. In deze consumenteneconomie heeft het niet zo veel zin om de overheid als superconsument op te laten treden omdat ook de overheidsinkomsten beperkt zijn.

De komende jaren zullen leren of we John Maynard Keynes nog eens moeten consulteren. In zijn algemeenheid denk ik dat het geen kwaad kan om je klassiekers te kennen. Maar dat zal niemand verbazen.

Albert Jolink

De Rostra Economica bestaat inmiddels 55 jaar. Over de geschiedenis van het blad is echter bij redactieleden noch studenten weinig bekend. Om deze kennis wat bij te spijkeren, of wat minder pretentius; wat leuke anekdotes te herhalen is er de rubriek "X jaar geleden in de Rostra". Samen met de column van Albert Jolink over de geschiedenis van de economie heeft de Rostra dus een heus geschiedeniskatern!

21 jaar geleden in de Rostra

Terwijl ik dit schrijf zitten we midden in de kredietcrisis. De beurzen kelderen ontzettend. Een mooi moment om te kijken hoe de Rostra Economica in de loop der jaren verslag heeft gedaan van crises. Maandag 19 oktober 1987 staat bekend als zwarte maandag. De Dow Jones verloor 22,6% in een dag. In Rostra 145, van november 1987, zijn geen enorme koppen over de

waardedaling van de dollar speelt ook een grote rol in het interview. Deze was ontstaan door het handels- en financieringstekort van de Verenigde Staten. Japan en Duitsland worden in het interview getipt als opvolgers van de VS, in ieder geval, op economisch gebied. Een leuke link naar het thema van dit nummer. Eind jaren tachtig stonden Japan en West-Duitsland er economisch goed voor. Op dat moment was de Sovjet-Unie nog niet gevallen, maar al wel ernstig verzwakt. Japan kwam de daaropvolgende jaren in een economische crisis en toen Duitsland herenigd werd kwamen ook zij in de problemen. De VS bleven veruit de belangrijkste economische macht van de wereld. Het interview eindigt

belegden veel minder mensen dan tegenwoordig. Pas door de internethype zijn grote groepen mensen, en dus ook studenten, gaan beleggen. Een andere reden voor de magere interesse zou het kleine effect dat de beurskrach op de reële economie had kunnen zijn. Een laatste verklaring is het ingetogener karakter van de media destijds, waardoor hysterie uitbleef.

Ongeveer tien jaar later was het weer raak: de Azië-crisis. Van ongeveer juli tot oktober 1997 daalden de beurskoersen weer door de crisis in Azië. In Rostra 221, van september 1997, is geen letter te lezen over de crisis, terwijl de AEX al wel wat gedaald was. In de Rostra 222, van november 1997, staat ook al niets over de gebeurtenissen. Kennelijk werden het GVB en Oost-Europa belangrijker gevonden, want daarover stonden grote artikelen in deze Rostra. Voor Azië was de crisis zeer ernstig (hún 1929) dus ergens is het wel vreemd dat er geen berichtgeving in de Rostra over is.

‘De VS bleven veruit de belangrijkste economische macht van de wereld.’

beurskrach te vinden. Alleen in een interview met Professor Jager, die nog altijd doceert aan de FEB, gaat het over de beurskrach.

Professor Jager stelde dat de beurskrach ten dele terecht was. Sommige aandelen waren overgewaardeerd. De waardestijging van die aandelen was gebaseerd op lucht. Op de vraag of aandelenkoersen bepaald worden door psychologische of economische krachten antwoordt professor Jager dat op korte termijn psychologische krachten sterker zijn, maar dat op de lange termijn fundamentele economische krachten bepalend zijn voor de beurskoers. De

met een antwoord over marktregulering. Op dat moment was de financiële markt vrij streng gereguleerd. Akkoorden (zoals het Louvre-akkoord dat in het interview besproken wordt) waren vrij strikt. Professor Jager stelde dat akkoorden enige flexibiliteit moeten hebben, omdat de markt hen inhaalt. Wanneer iedereen zich op dat moment rigide aan afspraken houdt, gaat het mis en verliest het akkoord zijn geloofwaardigheid.

Uit de weinige aandacht voor de beurskrach blijkt dat deze niet echt leefde onder de economiestudenten. Hiervoor zijn allerlei verklaringen te bedenken. Ten eerste

Een groot aantal conclusies over de verschillen in aandacht voor crises is mogelijk. De huidige kredietcrisis leeft meer omdat deze ook invloed heeft op de reële economie en omdat deze crisis erg dicht bij huis komt (de Azië-crisis was hier nauwelijks merkbaar). Maar deze Rostra staat ook niet alleen maar vol met kredietcrisisverhalen. Er is meer op de wereld dan beurskoersen en groeicijfers.

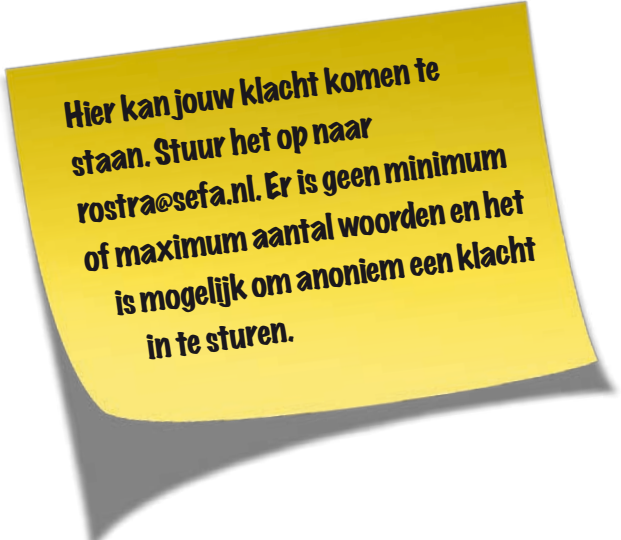
Toon Geenen is 19 jaar en tweedejaars Algemene Economie.

De Klaagmuur

Deze nieuwe rubriek gaat helemaal over de verheerlijking van de klacht. Niets scheidt zo'n band als samen op iets (of iemand) kunnen schelden. En op onze faculteit is dat natuurlijk niet anders. Toen we met het idee van de Klaagmuur kwamen, raakten sommige redactieleden al meteen goed op dreef en we ontdekten enkele gedeelde irritaties. Zo passeerden gebrekkige raadgeving van studieadviseurs, weinig enthousiaste hoogleraren en de mensen bij Roeterseiland die ons vertellen waar we onze fiets wel of niet mogen neerzetten (ook al is dit goed bedoeld om ons fietsverwijdering door de AFAC te besparen) de revue. Geschrokken van onze eigen felheid besloten we om de grote oplage van de Rostra Economica aan te wenden voor een goed doel. Het blad heeft door de doelgroep, iedereen verbonden aan de faculteit, kan hiermee een tot nog toe onbenutte en potentieel belangrijke rol vervullen.

Gebruik deze twee pagina's daarom hoe je wilt. Gebruik het constructief: plaats bijvoorbeeld je klachtenbrief aan de Examencommissie. Op die manier is er misschien steun voor je klacht te vinden aan de kant van de Universiteit of blijken medestudenten hetzelfde probleem te hebben. Maar er is ook niets mis met een puur destructieve klacht: relativeren en nuanceren is niet altijd goed voor je, maar soms heb je gewoon een uitlaatklep nodig. Breng je boodschap met humor of blijf doodserius.

Volgend nummer verwachten we deze nu nog maagdelijk witte ruimte vol te kunnen plakken met een scala aan klachten! Elk nummer maken we daarnaast werk van één van de klachten door te praten met betrokkenen. Hier zullen we vervolgens in een volgende Rostra verslag van uit brengen. Op deze manier hopen we bij te kunnen dragen aan een betere FEB!

Hier kan jouw klacht komen te staan. Stuur het op naar rostra@sefa.nl. Er is geen minimum of maximum aantal woorden en het is mogelijk om anoniem een klacht in te sturen.

Enthousiaste studenten niet welkom op UvA

Het College van Bestuur (CvB) van de Universiteit van Amsterdam (UvA) wil vanaf 2010 studenten die extra vakken volgen zelf voor de kosten laten opdraaien. Het gaat hier om alle vakken die de UvA-student volgt bovenop het standaard programma. Zodoende zullen studenten extra moeten gaan betalen voor honours-programma's, minors, 'los' gevolgde extra vakken of een tweede studie. Tot nu toe waren zulke onderdelen inbegrepen in het jaarlijkse collegegeld van 1565 euro.

De ASVA Studentenunie en de Centrale Studentenraad (CSR) van de UvA maken zich ernstige zorgen over dit soort maatregelen. "Met name het verschil tussen de voornemens en besluiten van het CvB verbaast mij" laat Karsten Meijer, voorzitter van de CSR, in een reactie weten. "Enerzijds zegt de UvA te streven naar excellent onderwijs, anderzijds ontmoedigt de

universiteit studenten te excelleren door ze daarvoor extra te laten betalen".

Ook Martijn Weeda, voorzitter van ASVA, verbaast zich over het voornemen van de UvA. "Studenten straffen voor hun extra inzet is de omgekeerde wereld. Je zou studenten die bereid zijn meer uitdaging te zoeken in hun studie eerder financieel moeten belonen". Op de opening van het academisch jaar van de UvA verkondigde minister Plasterk dezelfde mening.

De maatregel is onderdeel van de kaderbrief 2009^[1]. De kaderbrief is hét beleidsdocument waarop de begroting wordt gebaseerd. In de kaderbrief 2009 worden verder bezuinigingen aangekondigd op de Universiteitsbibliotheek, de beveiliging van gebouwen en andere faciliteiten. De universiteit laat echter na te besparen op haar hoge energierekening.

De maatregel is de concrete uitwerking van de speech die CvB-voorzitter Van der Toorn uitsprak tijdens de opening van het academische jaar.^[2] De ASVA studentenunie en

de CSR denken na over de invulling van nadere acties.

De ASVA studentenunie is dé centrale belangenbehartigingsorganisatie voor studenten aan de Universiteit en Hogeschool van Amsterdam. De ASVA studentenunie is aangesloten bij de Landelijke Studenten Vakbond (LSVb) en het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO) en heeft ongeveer 2500 leden.

De Centrale Studentenraad is het door studenten gekozen vertegenwoordigend orgaan binnen de Universiteit van Amsterdam.

Facultaire Studentenraad FEB
Roetersstraat 11
1018 WB Amsterdam
Room E 1.26

+31 20 525 4384
feb@studentenraad.nl

Naar een betere FEB: Klachten & Suggesties

Aan de FEB loopt naar mijn smaak lang niet alles op rolletjes. Dan heb ik het niet over de te dure kantine of dat je alleen kan printen met chipknip. Het onderwijs is soms slecht. Het meest schrijnende voorbeeld daarvan is het vak Organisatie en Management, dat ik vorig jaar volgde. Het vak had te weinig inhoud voor een wekelijks hoorcollege, willekeurig gekozen artikelen moesten bestudeerd worden en het ergste van alles was het tentamen. Bijna de helft van de vragen kwam ook voor op het tentamen van het jaar ervoor. Het is

ressant maken. Als je als student alleen maar af en toe naar college gaat en keurig tentamens maakt, dan is de universiteit onpersoonlijk en slecht geregeld. Maar als je blijft hangen na colleges, actief wordt bij een vereniging, of iets dergelijks, dan is de universiteit niet meer groot, maar gezellig. Dan haal je het meeste uit je studie. Als

dan vijfhonderd eerstejaars moeten er wel meerkeuzevragen gesteld worden op tentamens. Maar met de interesse van studenten, die er aanvankelijk wel is, wordt nauwelijks iets gedaan. Hierdoor voelen nieuwe studenten geen band met de UvA en de studie, en uiteindelijk leidt het ook tot slechtere prestaties.

Laat eerstejaars doen wat ze leuk vinden.

een schande dat het wel of niet halen van een tentamen afhangt van de mate waarin je oude tentamens hebt bestudeerd en niet van hoe hard of efficiënt je hebt geleerd. Voor (bijna) iedereen is het op het eerste gezicht fijn dat tentamens op deze manier te halen zijn. Dit scheelt veel saai leeswerk. Maar in mijn achterhoofd weet ik ook wel dat het 'later als ik groot ben' ook niet zo zal gaan. Het lijkt mij sterkt dat je op dezelfde wijze bij multinationals succes kan boeken. Bovendien is het oneerlijk voor de studenten die wel echt hard leren. De hierboven beschreven situatie komt lang niet bij alle vakken voor. Wel vinden veel studenten die ik spreek dat veel vakken (in het eerste jaar) te weinig aandacht voor begeleiding hebben en te weinig aandacht voor de interesse van studenten.

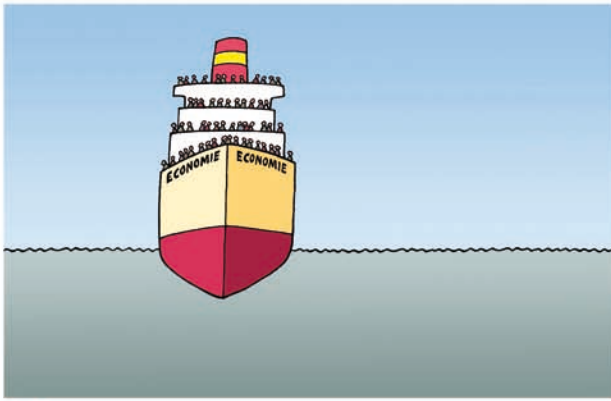
Er zijn studenten die volhouden dat je zelf invulling moet geven aan je studie. Als het niet interessant is, moet je het maar inte-

de studie niet interessant gevonden wordt door de student, ligt dit aan de student zelf; of de verkeerde studie is gekozen, of het niveau van de student is niet hoog genoeg.

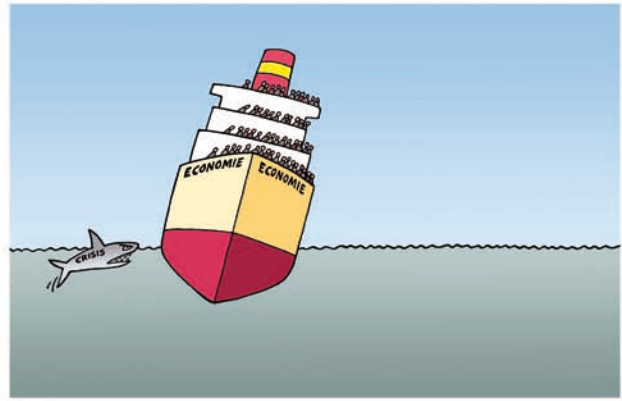
Dit zijn onjuiste gedachtes. Ik zal niet ontkennen dat er heel wat studenten zijn die er de kantjes van aflopen, maar de meeste studenten zijn in eerste instantie wel geïnteresseerd. Toen ik economie ging studeren wou ik graag van alles weten over werkeloosheid en ontwikkelingslanden. Een ander vond marketing interessant. Maar daarover hoor je de eerste maanden niets. Het dendert maar voort. Alles wordt ontzettend versimpeld, er is nauwelijks tijd om af te wijken van het van tevoren opgestelde wakenschema en als je oude tentamens oefent komt het vaak wel goed. Natuurlijk is logisch dat zeker in de beginfase veel vakken niet interessant zijn voor iedereen die het vak volgt. En met meer

Het probleem is niet snel op te lossen. Uiteindelijk komt veel neer op het aantal uren les dat studenten krijgen en de tijd dat zij begeleiding krijgen. En daar is geen geld voor. De UvA kan daar maar tot een bepaalde hoogte iets aan doen. Toch zijn er wel concrete stappen in de goede richting te bedenken. Bij psychologie krijgt iedereen aan het begin van de studie het vak 'Inleiding in de Psychologie', waarin veel aspecten in die wetenschap worden benoemd. Zo krijgt iedereen een veel duidelijker beeld van wat er allemaal te beleven is in de economie, en hoort iedereen veel eerder al iets over zijn of haar interessegebied. Bij PAV zou er veel meer vrijheid moeten zijn (dit jaar is dit al beter geregeld dan vorig jaar). Laat eerstejaars doen wat ze leuk vinden. De UvA kan misschien niet de problemen oplossen, maar ze wel minder ernstig maken. Neem de Room for Discussion: een prachtinitiatief dat weers liet zien dat studenten oprecht geïnteresseerd zijn in hun studie, als er maar een interessant aanbod is.

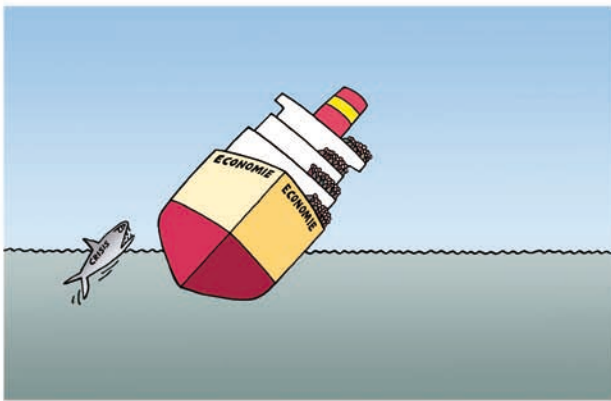
Toon Geenen is 19 jaar en tweedejaars Algemene Economie.

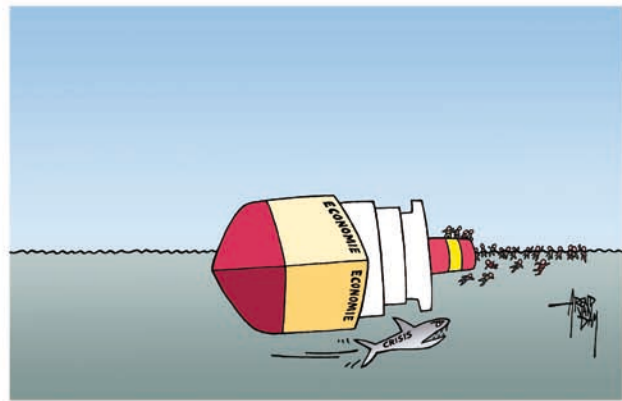
1.

2.

3.

4.

Tussen garantie en gok

Problemen en oplossingen bij de inschrijving voor mastervakken

Tekst: Lennart Verhoef

Al jaren doen zich problemen voor bij de inschrijving voor mastervakken aan de Faculteit Economie en Bedrijfskunde. Dit is voornamelijk bij de MSc Business Studies door de groei van de opleiding en het feit dat studenten daar zelf hun curriculum kunnen bepalen en zij zichzelf moeten inschrijven. Dit geeft veel problemen, met als gevolg dat studenten soms niet kunnen deelnemen aan een vak. Wat zijn de oorzaken van deze problemen, wat wordt er nu aan gedaan en wat zijn andere mogelijke oplossingen?

‘De problemen doen zich vooral voor bij de MSc Business Studies’, aldus Maurice Oudejans, hoofd Onderwijsinstituut. Dit komt onder andere doordat de studenten zelf hun curriculum in kunnen vullen. Uit een lijst van twintig mastervakken van 10 ECTS moeten de studenten er drie kiezen. Twee vakken worden in het eerste semester gevolgd en één in het tweede semester. De studenten schrijven zich hiervoor zelf in via CTIS. De problemen die optreden zijn het gevolg van de vele aanmeldingen die ontvangen zijn voor de populaire richtingen. Voor zes tot zeven vakken bij de MSc Business Studies zijn er structurele problemen, aldus Ilona Hogers, programma manager MSc Business Studies. Dit heeft een aantal oorzaken.

Ten eerste is de opleiding in de afgelopen jaren enorm gegroeid. Zo is sprake van een enorme toename van doorstromende bachelorstudenten, HBO-schakelstudenten en internationale studenten. De capaciteit die vereist is voor het onderwijs, in het bijzonder het aantal docenten en onderwijsruimtes, is niet makkelijk aan te passen. Oudejans maakt zich ‘grote zorgen’ om het feit dat de FEB ‘letterlijk en figuurlijk

uit zijn jasje groeit’. ‘Maar de afgelopen jaren is er heel veel geïnvesteerd in de Business School en er zijn veel docenten bij gekomen’ aldus Oudejans. Daarnaast wordt het probleem vergroot door de kleinschalige groepen waarin het onderwijs binnen de MSc Business Studies wordt gegeven.

Met de komst van internationale studenten naar de FEB, komen ook een aantal problemen. Het voor deze studenten onmogelijk zich in te schrijven via CTIS en daarom schrijft het Onderwijsinstituut deze mensen zelf in. Daarbij krijgen zij voorrang op Nederlandse studenten. Internationale studenten wordt dus nooit een plaats in een vak geweigerd, terwijl het geregeld voorkomt dat Nederlandse studenten het vak niet kunnen volgen omdat er geen capaciteit is. Deze voorrang leidt, terecht, tot onbegrip onder Nederlandse studenten. Zeker gezien het feit dat het tot studievertraging kan leiden, iets wat strijdig is met de belangen van zowel de student als de UvA. De conversie tussen internationale studenten die zichzelf opgeven en die daadwerkelijk komen is zeer grillig. Zo bedraagt deze volgens Oudejans normaal 30% tot 40%, maar dit jaar kende een zeer

hoge conversie van 55% tot 60%. Ook de conversie van HBO-schakelstudenten is wisselend. Zo was deze vorig jaar ongeveer 60% en dit jaar 90%.

Een andere oorzaak van het probleem is dat studenten zich voor meer dan twee vakken inschrijven. Wellicht wordt dit gedrag gestuurd uit de vrees dat men uit vakken ‘gegooid’ kan worden, maar tegelijkertijd is zij ook de bron ervan. ‘Door zich voor drie, vier of soms zelfs vijf vakken is te schrijven, vergroot men het probleem’ aldus Hogers. Door de over-inschrijvingen ontstaan wachtlijsten waarop ook de studenten terecht komen die zeker weten dat ze het vak willen volgen. Studenten die zich voor twee vakken hebben ingeschreven krijgen ook voorrang op studenten die zich voor meer dan twee vakken hebben ingeschreven. Maar ‘in 90% van de gevallen lukt het om extra onderwijs aan te bieden wanneer hier behoefte naar is’, geeft Oudejans aan.

Er zijn verschillende oplossingen mogelijk. De meest voor de hand liggende is meer investeren in onderwijs. Dit gebeurt, maar ‘er is nooit genoeg geld’, zegt Randolph Sloof, directeur College of Economics and Business. Daarbij komt dat docenten aantrekken iets is wat niet eenvoudig te regelen valt. Er zit een enorme vertraging tussen het moment waarop de faculteit meer studenten krijgt en de tijd waarop de faculteit ook meer geld krijgt, aldus Otto Kruse, voorzitter van de Facultaire Studentenraad. Dit gat in de finan-

ciering lijkt een belangrijke bron van de problemen. Het financieringsaspect van de opleiding kan dus zorgen voor een ondermaatse capaciteit, terwijl het ook zeker in het voordeel van de UvA zou zijn om studenten snel af te laten studeren, iets waarvoor voldoende capaciteit vereist is. Ten tweede zou het via CTIS onmogelijk gemaakt kunnen worden dat men zich inschrijft voor meer dan twee vakken. Een andere mogelijkheid is het via CTIS kunnen aangeven van voorkeuren voor bepaalde vakken, indien iemand zich voor meer dan twee vakken inschrijft. Ook is betere voorlichting wellicht een goed idee. Zoals eerder al gezegd, schrijven veel studenten zich voor meer dan twee vakken in om

plan zijn naar de UvA te komen. Bijvoorbeeld door eerder hun collegegeld te storten. Nu is deze deadline pas 1 oktober, terwijl deze voor Nederlandse studenten op 1 september is vastgesteld. De UvA zou geen inschikkelijkere opstelling mogen hebben tegenover internationale studenten. Zeker niet als het tot gevolg kan hebben dat Nederlandse studenten er het slachtoffer van zijn.

Ook zijn er oplossingen op langere termijn. Zo zal er waarschijnlijk een meer Amerikaans systeem ingevoerd worden aan de FEB. 'Op termijn zal de bachelor en de master meer losgeknipt worden' aldus Randolph Sloof. Hierbij is de bachelor

door', aldus Randolph Sloof. De invoering van de harde knip per 1 september 2009 staat echter nog niet volledig vast.

Het is duidelijk dat de inschrijving voor mastervakken in de MSc Business Studies een complex probleem is. De bestaande capaciteit kan niet voldoende groeien om de toenemende vraag bij te houden. Daarnaast zijn de inschrijvingen van internationale studenten lastig te verwerken. Door nog meer te investeren in docenten en onderwijsruimtes en van internationale studenten een inschrijving via CTIS te eisen, kunnen de problemen volgend jaar afnemen. Daarnaast lijkt betere voorlichting ook zeker een gedeelte van de oplossing. Of deze maatregelen voldoende zijn zal de toekomst ons leren. ^{BE}

'De FEB groeit letterlijk en figuurlijk uit zijn jasje'

in de eerste week te kijken welke vakken ze het meest aanspreken. Betere voorlichting met specifieke informatie van het vak, informatie over de docent en voorbeelden uit de stof leidt tot een betere beslissing van de student. Daarnaast zou deze informatie beschikbaar moeten zijn via internet en niet alleen via de studiegids en een informatieavond. De huidige informatie verstrekking over mastervakken wordt door veel studenten als ondermaats ervaren. Ook zouden internationale studenten eerder duidelijk moeten maken of zij van

breed georiënteerd waarop een meer specialistische master volgt. Hiermee is de instroom van de masters beter voorspelbaar. Ook zou de vrije keuze van vakken, zoals in de MSc Business Studies op de schop kunnen gaan, waarmee een vast programma ontstaat zoals bij de meeste andere masters. Hiermee kan dan het probleem van de inschrijving voor specifieke vakken verleden tijd zijn. De harde knip, welke gezien kan worden als een eerste stap richting een systeem waarbij de master los komt te staan van de bachelor, gaat 'in principe

Bronnen

- (1) Interview met Ilona Hogers, programma manager MSc Business Studies, Maurice Oudejans, hoofd Onderwijsinstituut en Randolph Sloof, directeur College of Economics and Business, 23-10-2008.
- (2) Interview met Otto Kruse, voorzitter Facultaire Studentenraad, 24-10-2008.

Lennart Verhoef is 21 jaar en volgt de master Business Studies. Daarnaast volgt hij het schakeljaar Privaatrecht: Privaatrechtelijke rechtspraak.

Ik weet het, de meeste economen lopen zich al warm voor carrières bij PWC, ABN, KPMG en andere Zuidas-toppers, maar toch is het ook de moeite waard eens een andere kant op te kijken. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken is bijvoorbeeld ook voor economen een zeer interessante optie, daar ben ik wel achter gekomen sinds ik stage loop op de Politieke Afdeling van de Nederlandse Ambassade in Washington. Waarbij ik misschien wel moet vermelden dat ik ook politicologie studeer.

Uiteraard staan er op de Ambassade twee punten hoog op de agenda: de kredietcrisis en de verkiezingen. Maar er worden veel meer onderwerpen behandeld – Georgië, Irak, nucleaire ontwapening, enzovoorts. Als stagiair is een van je belangrijkste taken om verslag te doen van de vele politieke bijeenkomsten die er in Washington plaatsvinden. Ik ga vaak naar denktanks of andere ambassades waar een adviseur van de presidentskandidaten of een verkiezingspecialist zijn analyses deelt. Bij de denktanks spreken ook regelmatig belangrijke gasten, zoals Amerikaanse generaals, de Australische minister van Financiën die hier was voor de kredietcrisis, of bijvoorbeeld president Uribe van Colombia. Hij is berucht om zijn ellenlange speeches en die reputatie maakte hij hier, geholpen door zijn gebrekkige Engels, meer dan waar.

Ook hoorzittingen van Senaatscommissies behoren tot mijn werkterrein. Het Congres is zich al lang aan het voorbereiden op een nieuwe regering. Daarom organiseren zij hoorzittingen waarin bijvoorbeeld Madeleine Albright, de oud-minister van Buitenlandse Zaken, om advies voor een nieuw buitenlandbeleid werd gevraagd. Het resulteerde in een vurige discussie tussen haar en Republikein Duncan Hunter over de gevolgen van de Irakoorlog voor de VS.

Die discussie was tekenend. Ik heb het hier twee maanden lang kunnen voelen: *change is coming*. Door mijn stage heb ik ontzettend veel senatoren van beide partijen, oud-ministers, ambtenaren, *think tankers* en andere hoge politieke figuren gezien die allen zeiden: *We're on the wrong track*. Onder de Amerikanen zelf merkte je ook de opwindende roer om moet. De cijfers spreken voor zich: de campagnebijeenkomst van McCain waar ik was (country-

muziek, Tom Petty, Joe the Plumber en veel oudere, fanatieke Amerikanen) werd bezocht door 6.000 man. Bij de twee rallies van Obama die ik heb bezocht (Stevie Wonder, U2, een veel gemengder publiek met veel jonge gezinnen) stonden 35.000 en 90.000 man.

Diplomaat (in mijn geval: stagiair) zijn is eerst en vooral *netwerken* omdat je informatie moet kunnen inwinnen en verspreiden, en je merkt dan ook dat je heel snel contact maakt. Laatst liep ik na een bijeenkomst met de Amerikaanse onderminister van Homeland Security naar buiten, die me aansprak omdat hij hoorde dat ik uit Amsterdam kwam en hij dat zo'n leuke stad vond. *Yes sir, it is, although I don't think you Americans understand all of Amsterdam's aspects*.

Ook als stagiair bouw je een hele verzameling visitekaartjes op, hoewel ik er zelf natuurlijk geen heb om uit te delen. Nadat ik op een seminar een vraag had gesteld

aan een Georgische oppositieleider werd ik klemgelopen door een Russische diplomaat: ik mocht hem altijd bellen als ik een vraag had over de Georgiëoorlog, en misschien konden we eens babbelen bij de koffie? Washington is dus echt een netwerkstad, die verder vrij saai is. Cultureel gezien gebeurt hier niet zo veel. Het verschil met New York is groot, niet voor niets wordt DC het 'Hollywood for the ugly' genoemd. Toch vermaak ik me ontzettend goed, er zijn hier natuurlijk veel stagiairs en studenten uit alle delen van de wereld en dat maakt het, in de Washingtonse sfeer van politiek en diplomatie, heel bijzonder. Dus ben je slim en lelijk, kom naar DC!

Vereniging Studenten Actuarieat en Econometrie & Operationele Research

De Vereniging Studenten Actuarieat en Econometrie & Operationele Research (VSAE) werd in 1963 opgericht en richt zich op alle studenten kwantitatieve economie van de Universiteit van Amsterdam. Inmiddels is de VSAE de toonaangevende studievereniging in haar vakgebied en de grootste in haar soort. Wij streven er naar om onze leden te helpen bij hun studie en bieden hen de mogelijkheid om zich breder te oriënteren. Daarnaast is er natuurlijk de nodige ruimte om je studiegenoten via ontspannende activiteiten beter te leren kennen.

Op inhoudelijk gebied organiseert de vereniging studiegerelateerde projecten zoals congresdagen, symposia en studiereizen. Naast de mogelijkheid tot deelname aan deze evenementen kunnen studenten via het actief lidmaatschap ervaring opdoen op het gebied van organisatie en bestuur.

Ook in het nieuwe collegejaar heeft de VSAE niet stilgezeten. Uiteraard waren er weer de introductiedagen voor de nieuwe eerstejaars. Meer dan de helft van de nieuwe inschrijvingen kwam bij ons langs op de prachtige boerderij op Texel. Ook het Landelijk Econometristen Voetbaltoernooi, dit jaar door de VSAE georganiseerd, werd goed bezocht met meer dan 200 econometristen present. Als laatst hebben wij ook dit jaar weer twee dagen doorgebracht in hotel Krasnapolsky met de Beroependagen, waar met presentaties, workshops, trainingen, individuele gesprekken, lunches, diners en borrels voor ieder wat wils was.

Voor de komende periode hebben wij onder andere een vijfdaagse reis naar Praag en een Actieve Ledendiner, om onze actievelingen te bedanken, op het programma staan. Daarnaast wordt er hard gewerkt om het Actuarieatcongres en de wintersportreis vorm te geven. Als je vragen hebt over de vereniging of wil deelnemen in de organisatie van één van onze activiteiten, dan nodigen we je van harte uit voor een nadere kennismaking.

Studievereniging VSAE

Roetersstraat 11, C6.06
1018 WB Amsterdam
e-mail: info@vsae.nl
tel.: 020-525 4134
website: www.vsae.nl

VSAE agenda voor de komende periode:

2 december	Actieve Leden Diner en Decemberborrel
15 december	Algemene Ledenvergadering
17 december	Actuarieatcongres
Begin februari	Wintersport

Financiële Studievereniging Amsterdam

De Financiële Studievereniging Amsterdam (FSA) is de studievereniging voor financieel georiënteerde studenten. Onze vereniging is gericht op innovatie, ambitie en enthousiasme, dat zich vertaalt in professionaliteit. Ons motto luidt dan ook 'the urge to improve is what makes the difference'. Als lid van de FSA kun jij deelnemen aan alle internationale en nationale projecten die wij gedurende het gehele collegejaar organiseren. Daarnaast ontvang je vier keer per jaar het vakspecialistisch magazine Fiducie en het verenigingsblad FSA&Beyond.

Hierbij alvast een voorproefje van de projecten die de komende maanden op de agenda staan:

Landelijke Beleggingscompetitie

Wanneer: 11 november 2008 – 27 maart 2009

Kun jij met het fictieve bedrag van 100.000 euro het hoogste rendement behalen?

Ga deze competitie aan en schrijf je in!

Website: www.beleggingscompetitie.nl

E-mail: lbc@fsa.nl

Consultation

Wanneer: 1 – 6 februari 2009

Dit project brengt je in de wereld van de consultant bestaande uit complexe vraagstukken, het werken in teamverband en krappe deadlines. Gedurende zes dagen werken dertig studenten in teamverband een real life case uit in opdracht van een stichting. Bij de uitwerking van de case wordt je begeleid door de gerenommeerde consultancy kantoren. Van brainstorm naar strategie tot implementatie.

Website: www.consultation.nl

E-mail: consultation@fsa.nl

FAN Finance & Controlling Competition

Wanneer: februari 2009

Dit jaar zal de vierde editie van de FAN Finance & Controlling Competition plaatsvinden. Tijdens dit driedaags evenement maak je op een actieve manier kennis met aansprekende bedrijven op het gebied van finance en controlling.

Website: www.fanfcc.nl

Fort Boyard

Wanneer: februari 2009

Wil jij graag een dag lang op een fort het leven van een accountant ervaren? Met dit project maak je op een leuke manier kennis met het accountancy vak en de grote accountancy kantoren. De opdrachten worden in competitief verband gemaakt en het winnende team gaat naar huis met een mooie prijs.

Website: www.fort-boyard.nl

E-mail: fortboyard@fsa.nl

Real Estate Days

Wanneer: februari 2009

Waar: Amsterdam

Altijd al een kijkje willen nemen in de vastgoedwereld? De Real Estate Days is een uitgelezen kans om eens binnen te stappen in deze veelzijdige branche binnen de financiële wereld. De inhouse-dagen zijn zodanig opgezet dat je als student op een uitdagende, interactieve en informele wijze de vastgoedmarkt kan leren kennen.

Website: www.realestateday.nl

E-mail: realestatedays@fsa.nl

Voor een volledig overzicht van alle FSA projecten, neem een kijkje op onze website: www.fsa.nl

FEB Flits

Duisenberg School of Finance van start

Op 28 augustus begonnen 16 studenten bij de nieuwe Duisenberg School of Finance (DSF) met de Master in Law & Finance. De studenten, de staf en de inhoud van dit programma zijn van hoog internationaal niveau.

De streng geselecteerde studenten komen vanuit de hele wereld naar Amsterdam en worden tijdens de opleiding voorbereid op een carrière in de financiële wereld.

De Master in Law & Finance van DSF is gelieerd aan de Master of International Finance (MIF) van de UvA. Het curriculum en de staf komen voor deels overeen en studenten van beide hoogwaardige programma's zullen tijdens de studie met elkaar in contact komen en wederzijds vakken kunnen volgen. Bij het afstuderen ontvangen de studenten van DSF een NVAO-geaccrediteerd MIF-diploma van de UvA met een specialisatie in Law & Finance.

Over de Duisenberg School of Finance

DSF is een initiatief van de financiële sector, de overheid en universiteiten (UvA, EUR, VU). Doel van de DSF is het creëren van een academisch topklimaat voor onderzoek en onderwijs op het gebied van financiële markten en het bijdragen aan een gunstig investeringsklimaat voor financiële instellingen.

Het instituut wordt gefinancierd met publiek en privaat geld. DSF heeft een sterk internationaal karakter, met getalenteerde studenten uit binnen- en buitenland, en internationale topacademici om onderwijs en onderzoek te verzorgen. Naast de Master in Law & Finance gaan ook een MSc Risk Management (in samenwerking met de VU) en een MPhil Finance (in samenwerking met het Tinbergen Instituut) van start.

Kijk voor meer informatie op:
www.duisbergschooloffinance.com

Eerste City of Amsterdam Scholarships voor Afrikaanse vluchtelingen

Burgemeester van Amsterdam Job Cohen reikte op 16 september jl. de eerste City of Amsterdam Scholarships uit aan een vluchteling uit Burundi en een vluchteling uit Ethiopië. Met deze studiebeurs ter waarde van € 25.000 kunnen zij de Amsterdam MBA volgen. Dit is een bedrijfskundig masterprogramma aan de Amsterdam Business School (ABS) van de Universiteit van Amsterdam en is bedoeld voor (aankomende) managers met enige werkervaring.

Jeanne (1978) werd geboren in Burundi in Centraal-Afrika. Door de onveilige situatie in Burundi is ze naar Nederland gekomen en probeert ze hier nu een nieuw bestaan op te bouwen. Ze heeft in Burundi een bacheloropleiding in Business Administration gevolgd en in Nederland een schakeljaar aan de Hogeschool Leeuwarden. Voorheen werkte ze al als klantmanager bij een bank in Burundi. Mesfin (1978) komt uit Ethiopië en studeerde daar internationale betrekkingen en bestuurskunde. Om politieke redenen heeft hij zijn geboorteland moeten verlaten. De Amsterdam MBA wil Jeanne en Mesfin de kans geven om via de opleiding hun leven verder op te bouwen en hun carrières een impuls te geven.

De City of Amsterdam Scholarship wordt jaarlijks uitgereikt aan iemand die zonder financiële steun niet zou kunnen studeren. Bij de toekenning wordt ook nadrukkelijk gekeken naar de capaciteiten en ambities om het intensieve masterprogramma met succes af te ronden en naar de toegevoegde waarde van de opleiding bij het maken van een volgende carrièrestap.

De Amsterdam Business School wil met de City of Amsterdam Scholarship bijdragen aan de wisselwerking tussen wetenschap, bedrijfsleven, samenleving, en in het bijzonder de stad Amsterdam. Het UAF, Stichting voor Vluchteling-Studenten, maakte de voorselectie van geschikte kandidaten en is medesponsor.

UvA ook dit jaar beste Nederlandse universiteit volgens internationale THES-ranking

De Universiteit van Amsterdam komt ook in 2008 als beste Nederlandse universiteit naar voren in de THES (Times Higher Education Supplement) QS World University Rankings Top 200. De UvA bezet dit jaar de 53ste plaats op de ranglijst van de 200 beste universiteiten ter wereld. Vorig jaar stond de UvA op de 48ste plaats. De lijst wordt aangevoerd door respectievelijk Harvard, Yale en Cambridge.

De ranglijst is samengesteld op basis van onder andere peer review, de verhouding docenten-studenten, het aandeel internationale studenten en docenten, en het aantal citaties per faculteit. Binnen de Social Sciences (inclusief Economie en Bedrijfskunde) is de UvA de hoogst genoteerde Nederlandse universiteit met de 43ste plaats. Daarmee is de UvA achtste in Eu-

ropa en wederom de hoogst geplaatste van de Nederlandse universiteiten.

Net als vorig jaar staan er in totaal elf Nederlandse universiteiten in de top-200 van de THES-ranking. In de Academic Ranking of World Universities van de de Jia Tong Universiteit - de zogenoemde Shanghai-ranking - die afgelopen zomer werd gepubliceerd, bevinden zich negen Nederlandse universiteiten in de top-200. De UvA staat in deze lijst in de groep 101-151 (na de top-100 worden instellingen niet individueel gerangschikt, maar in bredere categorieën).

Kijk op: http://www.topuniversities.com/university_rankings/results/2008/overall_rankings/fullrankings/

FEB organiseert 'Room for Discussion'

Onder de naam *Room for Discussion: the credit crisis from different perspectives* hebben studenten van de FEB op 6 oktober in de E-hal van het Roeterseilandcomplex een 'huiskamer' ingericht waarin gastsprekers van binnen en buiten de UvA de stand van zaken rond de kredietcrisis hebben besproken. Onder de gasten bevonden zich onder andere prof. Hans Leenaars, hoogleraar Accounting Information Systems en lid van de Raad van Bestuur van de Bank Nederlandse Gemeenten, hoogleraar Financial Derivatives Joost Driessen en opinie-maker Jort Kelder.

Vrijdag 17 oktober was voorlopig de laatste dag van Room for Discussion. Er werd afgesloten met een dubbel programma: een uitzending van RTL Z met Dolf van den Brink en Sweder van Wijnbergen en een 'reguliere' bijeenkomst met Cars Hommes en Theo Kocken.

Het waren twee succesvolle weken met

dank aan de organisatoren, de sprekers en alle studenten en medewerkers die elke dag massaal kwamen luisteren en meepreten. We zijn druk aan het nadenken om dit initiatief in samenwerking met de studenten een passend vervolg te geven. Sefa heeft al te kennen gegeven om een commissie te vormen die de uitvoering op zich neemt.

Op de website van Room for Discussion is het volledige programma nog eens na

te lezen, evenals verslagen van de redactie van Rostra Economica en links naar verschillende media die aandacht hebben besteed aan deze Discussiehuiskamer. Hier zijn bijvoorbeeld de uitzendingen van RTLZ, het Radio 1 Journaal en het NOS TV-journaal op 3 terug te kijken.

Kijk voor meer informatie over 'Room of Discussion' op de website: <http://www.feb.uva.nl/roomfordiscussion>

10.000 uur leren?!

Een gruwelijk vooruitzicht, 10 000 uur leren, of juist een feest? Het zal er ongetwijfeld van afhangen wat het is dat je leren moet. Tennissen, roeien, discus werpen, algebra, micro-economie? En het zal voor iedereen verschillend liggen. Tienduizend uur is minder uitzonderlijk dan het misschien op het eerste gezicht lijkt. Een schoolloopbaan die begint op je zesde op de basisschool en die eindigt met een meestersgraad omvat gemakkelijk 15 000 uur. En daarna volgt een werkzaam leven dat zeker 50 a 60 duizend werkuren kan omvatten. Als je in uren gaat rekenen kom je snel tot hoge getallen. In de ruim 26 jaar dat ik aan de UvA werk heb ik minstens 6000 uur als forens in de trein gezeten.

om de schaarste aan promovendi in Nederland, ook uit de mond van studenten zelf. Een proefschrift schrijven, vier jaar lang in een achterkamertje je solistische rondjes draaien en een heel specifiek en heel beperkt gedefinieerd probleem eindelijk van alle kanten onderzoeken, nee daar pas ik voor. Wetenschap is te veel iets van de lange adem. Aan de andere kant zie ik op bepaalde gebieden een voortdurende aanwas van top talenten. In top sport presenteert Nederland op sommige gebieden uitstekend. Voetbal, hockey, zwemmen, pijltjes gooien, kennelijk zijn daar mensen genoeg te vinden die vanaf hun vroege jeugd aan hun 10 000 uur willen werken. In elk verhaal over Ronald Koeman komt weer terug

Als sport, muziek en kunst wel opwekken tot 10 000 uur toewijding en wetenschap niet, is er dan iets mis met ons intellectuele klimaat? Ergens moet toch de inspiratie vandaan komen, zou je zeggen. Als er op prille leeftijd al een vonk moet overspringen, moet er ergens iemand staan te vonken. Ik heb wel de indruk dat het daaraan schort in het publieke domein. Kijk eens wat voor figuren krachtig belicht worden door de media. Met name op televisie is er uitbundige aandacht voor sportlieden, kunstenaars, politici. Succesvolle figuren in het zakenleven hebben ook niet te klagen over gebrek aan belangstelling. Erg veel geld verdienen heeft de ultieme status. Er zijn lijstjes van de rijksten van Nederland, van de wereld, die wijd en zijd gepubliceerd worden. Op deze terreinen zijn er rolmodellen genoeg om ambitie aan te ontlenuen. Maar welke wetenschappers, uitvinders, geleerden staan regelmatig in het zoeklicht? Iedereen heeft wel van Einstein gehoord of dat mooie portret van hem gezien, met woeste haardos en uitgestoken tong. De wetenschapper als zonderling, als nerd. Maar de opwindingen, de uitdagingen, de bekeringen van het intellectuele leven worden in het publieke domein nauwelijks bewierookt. Gek eigenlijk. Iedereen roept dat we in een kenniseconomie leven, dat we meer kennis moeten produceren, innovatiever en creatiever moeten zijn. Maar ik zie weinig producenten van die kennis ten overstaan van de hele maatschappij op een voetstuk staan (of zitten). Ze zijn natuurlijk wel in eigen kring gekend en geeerd, maar hun uitstraling naar buiten is vaak zeer beperkt. Hoeveel eminente levende geleerden kent een middelbare scholier, en hoeveel topsporters, top artiesten en top managers? Ik weet zeker dat die lijstjes niet voor elke categorie even lang zijn.

Het doet denken aan ons soft drugs beleid: je mag marihuana roken (zelfs nu sigaretten roken met uitroeien wordt bedreigd), je mag het verkopen, maar je mag het niet produceren. Wat zijn we toch een consistent volkje.

Joop Hartog

Experts beweren dat je 10.000 uur oefening nodig hebt om de wereldtop te bereiken.

Experts beweren dat je 10 000 uur oefening nodig hebt om de wereld top te bereiken. Ik ontleen deze schatting aan het boekje *This is your brain on music* van Daniel Levitin, iemand die zijn eigen middelbare school niet afmaakte en liever in een bandje speelde, maar later toch terug ging naar school en vervolgens als neuro wetenschapper ging onderzoeken hoe ons brein muziek verwerkt. Zoals de flaptekst zijn verrassende loopbaan samenvat: "Before becoming a neuroscientist, he worked as a session musician, sound engineer and record producer with artists such as Stevie Wonder and Blue Oyster". De grens van 10 000 is gevonden voor tal van beroepen, zoals componisten, basketball spelers, schrijvers, schaatsers, concertpianisten, schakers, wat je misschien wel allemaal zou verwachten, maar ook, interessant genoeg, voor top criminelen.

De uitkomst trof me omdat ik zulke tegenstrijdige dingen waarneem in Nederland. Aan de ene kant wordt vaak gezegd wordt dat de nieuwe generaties een korte horizon hebben, ongeduldig zijn, direct resultaat van hun inspanning willen zien. Ik kom het argument vaak tegen wanneer het gaat

hoe hij zijn magistrale techniek ontwikkelde door eindelijk tegen een bal te trappen. Soms ben ik echt verbaasd hoeveel jong muzikaal talent zich steeds weer aandient in de Nederlandse klassieke muziek. Aan een virtuoze violist of pianist zie je moeiteloos af dat er jaren aan training is nodig geweest om meesterschap te bereiken. En niet elke training is gewoon lekker bezig zijn met de leuke dingen. Het is ook eindelijk schaven aan elementaire techniek, ook op momenten dat leeftijdgenoten opgewekt en ontspannen lol maken of in de zon liggen. Op deze terreinen is de lange adem kennelijk niet afschrikwekkend.

Tienduizend uren braaf oefenen zijn natuurlijk niet genoeg om de wereld top te halen. Er moet wel begeestering zijn, gedreven interesse en ambitie. Juist de toewijding en de aandacht maakt de oefening rendabel. Wie ergens echt goed in wil worden moet daar voortdurend zijn aandacht bij houden, op de kleinste details letten, steeds terugkoppelen tussen actie en resultaat. Steeds moet geanalyseerd worden wat wel effectief en goed is en wat niet. Dat betekent dat het succes uiteindelijk hangt op de interesse en de ambitie.

EAGER & YOUNG

Je bent jong, maar je bent nog veel meer. Voeg je naast kennis ook karakter toe? En wil jij jezelf nog verder ontwikkelen? Dan zouden we wel eens goed bij elkaar kunnen passen. Wij kijken verder dan je opleiding en zijn benieuwd naar jouw persoonlijkheid, jouw kracht. Ernst & Young biedt je volop kansen in de wereld van assurance, tax, transaction en advisory. So, what's next for your future? www.ey.nl/carriere

 ERNST & YOUNG
Quality In Everything We Do

of weet **jij***
een betere plek
om richting
te geven
aan je
toekomst?

Audit Course Barcelona

5 - 8 maart 2009

www.werkenbijpwc.nl

Assurance • Tax • Advisory

*connectedthinking

PRICEWATERHOUSECOOPERS